

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΔ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 26 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1936

ΑΡΙΘ. 51-52

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπ' ἐνκαιρίᾳ τῶν ἁγίων ἑορτῶν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπέλυσε πρὸς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαὸν τὴν ἀκόλουθον προτροπικὴν Ἐγκύκλιον

Αἱ ἐπικείμεναι μεγάλα ἑορταὶ τῆς τοῦ Θεοῦ εὐδοκίας, ἡμέραι ἅγαι, καθ' ἃς τόσον ἐνεργῶς ἐξεδηλώθη ὁ πλοῦτος τῆς χρησιμότητος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐπιβάλλουν εἰ πέροποτε καὶ ἄλλοτε εἰς πάντα χριστιανὸν οὐ μόνον τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καθορισθέντων καὶ διδασκομένων καθαρῶς θρησκευτικῶν ἢ πνευματικῶν καθηκόντων, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἐκτελέσεως ἔργων ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας καὶ τὴν ἐκδήλωσιν ἐμπράκτου συμπαιθείας πρὸς τὸν πλησίον, πρὸς τοὺς ὁποσδήποτε πάσχοντας ἀδελφοὺς ἡμῶν.

Τὸ ἐόρτιον πνεῦμα τῶν ἁγίων τούτων ἡμερῶν διερμηνεύουσα ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπευθύνει πρὸς πάντα τὰ πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας θερμὴν ἐκκλησίαν καὶ παρακαλεῖ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν νηπιάσαντος Σωτῆρος Χριστοῦ, ἵνα ἕκαστος σπεύσῃ καὶ κατὰ δύναμιν ἔλθῃ εἰς ἐνίσχυσιν καὶ ἐπικουρίαν τοῦ πάσχοντος ἀδελφοῦ του. Ἄς μὴ περιμείνωμεν νὰ κρούσουν τὴν θύραν μας οἱ πάσχοντες. Ἄς ἐξαπλώσωμεν πρῶτον ἡμεῖς, οἱ δυνάμενοι, τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς δεομένους ἐν προθυμίᾳ πολλῇ καὶ ἐν ἰλαρότητι· «ἰλαρὸν γὰρ δότιν ἀγαπᾷ ὁ Θεός». Εἶνε ἀνάγκη, εἶνε συμφέρον μας πνευματικόν, ἀλλὰ καὶ ἐγκόσμιον, νὰ σπεύσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ εἰς ἀναζήτησιν καὶ ἀνακούφισιν τῆς δυστυχίας, ὅπου δῆποτε καὶ ἂν αὕτη εὐρίσκειται, ὅφ' οἰανδήποτε μορφὴν καὶ ἂν παρουσιάζεται, ἀκόμη καὶ ὅταν αὕτη προσπαθῆ νὰ περικρύπηται ἑαυτὴν ἐξ αἰσθημάτων δειλίας ἢ ἐκ λόγων ὑπερέρας κοινωνικῆς ἀξιοπροσπειρίας. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη εἶνε ὑψηλὴ καὶ ἱερωτάτη ἐπιταγή· εἶνε ἐντονος καὶ διηνεκῆς παρακείμεσις τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν πίστεως. Ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικώτερον γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ καὶ τὴν γνησιωτέραν σφραγίδα τοῦ πλέον ὀραίου ἀνθρωπισμοῦ καὶ τελειότερου τῶν πολιτισμῶν.

Ἡ φιλανθρωπία εἶνε καὶ ὁ πλέον ἐμπρακτος πατριωτισμός· εἶνε ἀρετὴ καὶ μία ἀπὸ τὰς πλέον σεπτὰς

παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ ἐνάσκησις τοῦ ἔργου τῆς κοινωνικῆς ἐν γένει προνοίας, εἰς ὅσον ἐνεσι εὐρυτέραν κλίμακα, καὶ ἄλλοτε, ἰδιαίτατα ὅμως κατὰ τὰς ἁγίας τῶν ἑορτῶν ἡμέρας, γλυκαίνει τὴν πικρίαν καὶ μετριάζει τὸ παράπονον τῶν δυστυχόντων καὶ τῶν ὁποσδήποτε πασχόντων καὶ ἐμβάλλουσα εἰς αὐτοὺς τὴν ἐλπίδα μιᾶς καλλιτέρας αὔριου, δημιουργεῖ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἐν τῷ ἀργαλέῳ ἀγῶνι τῆς ζωῆς δὲν εἶνε μόνοι καὶ ὑπὸ πάντων ἐγκυκαταλελειμμένοι, ἀλλ' ἔχουν καὶ συμπαροστάτας συμπαθῶς καὶ φιλίως διακειμένους. Δι' αὐτῆς ἐνισχύεται ἡ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη, προάγεται θαυμασίως τὸ αἶσθημα τῆς Εὐαγγελικῆς ἰσότητος καὶ ἀδελφωσύνης, ἐξαπλοῦται ἀνὰ τὸν κόσμον τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης καὶ διασφαλίζεται οὐ μόνον τὸ ἀτομικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ γενικώτερον συμφέρον τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Ἐν τῇ πεποιθῆσει, ὅτι ἡ Ἐκκλησις αὕτη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θὰ εὐρη βαθεῖαν ἀπήχησιν εἰς τὰς καρδίας πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐν τῷ Βασιλείῳ ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ ἰδιαίτατα τῶν εὐπορούντων, εὐχόμεθα, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογῆ τοὺς οἶκους καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν, ἵνα, πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον.

Εὐχόμεθα ὡσαύτως, ὅπως τὸ ἐπερχόμενον νέον ἔτος ἀποβῆ διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰρηνικὸν καὶ εὐτυχῆ καὶ ὅπως ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Β' ἐπιτύχουν πλήρως αἱ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καταβαλλόμεναι μεγάλα ἀνορθωτικαὶ καὶ ἀναμορφωτικαὶ προσπάθειαι.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου καὶ τὸ ἄπειρον αὐτοῦ ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΑΝΘΙΜΟΣ

† ΚΑΣΣΑΝΑΡΕΙΑΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

† ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

† ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

† ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ ΙΑΚΩΒΟΣ

† ΚΙΤΡΟΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

† ΗΛΕΙΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

† ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

† ΣΥΡΟΥ, ΤΗΝΟΥ ΚΤΛ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

† ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΙΕΖΕΚΙΗΛ

† ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† ΘΗΡΑΣ ΑΝΘΙΜΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ματθ. 1,1-25.

Ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὡς πρόσωπον τηλαυγές τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὡς πρόλογον τῆς ὅλης ἱστορίας καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔταξε τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως περὶ τῆς θείας καταγωγῆς καὶ θεότητος τοῦ Σωτῆρος. «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος», εἶπε, «καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος». Ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ὡς προοίμιον ἐπίσης τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ θέτει τὴν ἀνθρωπίνην καταγωγὴν τοῦ Σωτῆρος. Ἐν συνδυασμῷ ἀμοιβαίῳ καὶ οἱ δύο Εὐαγγελισταὶ τοιοῦτοτρόπως δίδουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν εἰκόνα τῆς θεανδρικῆς φύσεως καὶ προσωπικότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰς τοὺς μαιάνδρους, τοὺς δαιδαλώδεις πολλάκις, τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, ὡς ἐνώπιον τῆς προσωπικότητος τοῦ Σωτῆρος, συναντᾶται, ἄλλοτε μὲν δειλωπῆ, ἄλλοτε δὲ θρασεῖα, ἡ δοξασία: «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἦτο παρὰ εἰς μέγας νοῦς, ἀνθρώπος μεγαλοφυῆς!» Ὁχι, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ῥητῶς καὶ ἀπεριφράστως: Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι «ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ», ὅστις «σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Ἄλλοι εἶπον: «Ὁ Ἰησοῦς ἦτο κατὰ δόκησιν ἀνθρώπος· ἦτο Θεός». Ὁχι, ἀπαντᾷ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος: ἦτο καὶ ἀνθρώπος τέλειος. Ἐν ἀγασῆ ἀρμονία οἱ θεοκίνητοι Εὐαγγελισταὶ διαγράφουσι τὴν μυστηριώδη εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου: Ὁ Ἰησοῦς εἶναι τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἀνθρώπος, θεάνθρωπος, πρόσωπον εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ μορφωθείς, ἵνα χρησιμεύσῃ ὁ μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ὁ προσαγωγὸς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ὁ Σωτὴρ αὐτοῦ. Διὰ τὸν χριστιανὸν ἡ πεποίθησις αὕτη εἶναι μαθηματικὸν ἀξίωμα.

Τοιοῦτον ἀξίωμα εἶναι καὶ ἡ ἄλλη χριστιανικὴ ἀλήθεια ὅτι: ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅπως κατὰ τὴν θείαν αὐτοῦ φύσιν εἶναι ὁ «Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς», οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν εἶναι «ὁ Μονογενὴς υἱὸς τῆς Παρθένου Μαρίας», «γεννηθεὶς ἐν αὐτῇ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου». Ἡ ἀγία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Μήτηρ ἦτο «γυνὴ» τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος· ἀλλ' ὁ Ἰωσήφ ὁ Μνήστωρ δὲν ἦτο πατὴρ τοῦ Σωτῆρος. Περὶ τοῦ μυστηριώδους καὶ ὑπερθαυμασίου τούτου γεγονότος διαπρῦσις μάρτυς εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰωσήφ, ὅστις ἐν ἀγνοίᾳ τελῶν τοῦ τελεσιουργηθέντος ἐν τῇ Παρθένῳ μυστηρίου «ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν». Καὶ ὁ ἄγγελος ἐβεβαίωσε ὅτι «τὸ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἁγίου», διὸ καὶ ὁ ἅγιος ἐκεῖνος τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπος, παραλαβὼν «τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν» καὶ μετὰ τὴν γέννησιν ἐπίσης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ὁ σκοπὸς τῆς θεανδρικῆς πλάσεως τοῦ Σωτῆρος: «Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις», εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν Ἰωσήφ, «τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν». Ἡ λέξις Ἰησοῦς, ἑλληνοπρεπῆς τύπος τῆς ἑβραϊκῆς Γιεχοζούα, σημαίνει ἀκριβῶς τοῦτο: σωτήριον τοῦ

Θεοῦ, Σωτὴρ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Ἦτο λοιπὸν ἡ ὀνομασία ἀποκαλυπτικὴ καὶ προεξαγγελικὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τῆς διδασκαλίας του, διὰ τῶν θαυμάτων του, διὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου του, διὰ τῆς ὅλης αὐτοῦ ἱστορίας ἀπέδειξεν ὁ Κύριος πόσον ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐπληθύνετο τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου Ἠσαΐου ὅτι «ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου» θὰ εἶναι «ὁ Ἐμμανουὴλ» ἢτοι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ἡμῶν: «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», τὸ «σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν».

Κ.

Ματθ. 2,13-23.

Ἡ θεότης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν ἀποδεικνύεται μόνον δι' ὧν αὐτὸς οὕτως ἐδίδαξεν, ἐθαυματουργήσεν, ἔπαθεν. Τεκμήρια ἀδιάσειστα διὰ τὸν πιστεύοντα καὶ τὸν εὖ φρονούντα περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ εἶναι καὶ πληθὺς γεγονότων, τὰ ὅποια συνέβησαν γύρω ἀπὸ αὐτόν, τόσον κατὰ τὴν γέννησιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν κηρυχθέντων αὐτοῦ σταδιοδρομίαν. Ἡ δοξολογία τῶν ἀγγέλων, ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων, ἡ μαρτυρία τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν βάπτισιν, οἱ πειρασμοί, τόσα καὶ τόσα ἄλλα ἐπεισόδια καὶ σηναί, μονονοῦχι φωνὴν ἀφιεῖσαι, ἐξαγγέλλουσι περιτρώως καὶ περιθρογγούσι τὴν χριστιανικὴν πεποίθησιν. Ἄλλ' ἰσχυρὰν ἀποδεικτικὴν ἐν προκειμένῳ δύναμιν ἐνέχει καὶ τὸ γεγονός ὅτι: ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπαληθεύουσιν ὅσα ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ Προφητῶν προεξήγγειλεν ἀναφορικῶς πρὸς τὸν Μεσσίαν, τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν ἄποψιν ταύτην ἰδιάζον δεικνύει ἐνδιαφέρον ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὅστις, γράφων ἀκριβῶς τὸ Εὐαγγέλιόν του πρὸς χρῆσιν ἰδίᾳ τῶν ἑξ Ἰουδαίων χριστιανῶν, κατέβαλεν ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλειαν, ὥστε νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ ἐπωφεληθῆ τὰς ἐπαληθεύσεις ἐκείνας τῶν προφητικῶν ῥήσεων, τὰς ὁποίας βλέπομεν πραγματοποιηθείσας ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ἡ φυγὴ τῆς ἀγίας Οἰκογενείας εἰς Αἴγυπτον καὶ ἡ ἐπάνοδος τῆς εἰς Παλαιστίνην ἐπεβάλλετο μὲν ἐκ τῶν γνωστῶν περιστατικῶν τῆς ὀπισθοβούλου μοχθηρίας τοῦ Ἡρώδου, καὶ ἐξετελεῖτο ὑπὸ τοῦ τόσον εὐπειθοῦς πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ ἀποδειχθέντος πάντοτε Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνεπιχειρίστῳ βουλῇ τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ ἀδιερευνητῷ ἐξελίξει τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας ἦτο ἡ πραγματοποιήσις τῆς προφητείας τοῦ Ὡσηέ, εἰπόντος μὲν περὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ἐν προόψει τῆς περιπετείας τοῦ παιδίου Ἰησοῦ, τὸ «ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου».

Τὴν αὐτὴν ἔχει ἀποδεικτικὴν περὶ θεότητος καὶ περὶ τοῦ Μεσσιακοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ δύναμιν καὶ ἡ ἐπαλήθευσις τῆς προφητείας τοῦ Ἰερεμίου, προβλέποντος ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν αἰῶνων τὸν θρῆνον καὶ κλαυθμὸν τῆς θρηιάδους παραφορᾶς τοῦ ἐστεμμένου ἐκείνου κακούργου. Ὁ προφήτης Ἰερεμίας παρουσιάζει τὴν Ραχὴλ, σύζυγον τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ, πρὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰερεμίου θανοῦσαν, νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρηται τὰ τέκνα αὐτῆς ἐν

Ῥαμᾶ, ἔδιδεν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἐπενεχθεῖσαν συμφορὰν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὸν ζωηρότερον χρωματισμόν. «Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολὺς· Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν». Ἄλλ' ὅμως, καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη τοῦ Ἱερεμίου, καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός τοῦ ἐθνικοῦ θρήνου καὶ κλαυθμοῦ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν συμφορὰν τῆς ὑποδουλώσεως αὐτῶν εἰς τοὺς Βαβυλωνίους, ἐνφ' ἑαυτῶν ἀποσκιαρτήσεων καὶ τοῦ ἀμοιβαίου διχασμοῦ, ἦτο συγχρόνως καὶ τύπος καὶ πρόρρησις τοῦ ἔνεκα τῆς βρεφοκτονίας ὄδυρμου κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν τοῦ Σωτῆρος. Καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὑπὸ τοῦ θεοῦ Πνεύματος κινούμενος, καὶ ἐρημνεύων τὸ γεγονός ἐκεῖνο ἐξ ἀπόψεως τῆς θέσεως καὶ ἐννοίας αὐτοῦ ἐν τῇ Μεσσιακῇ ἱστορίᾳ. Διὰ τὸν πιστὸν δέ, Ἰσραηλίτην ἰδίᾳ, εἶναι φανερὰ ἡ ἐπιχειρηματολογικὴ ἀξία τῶν συμβάντων τούτων ἐντὶ ἀποδείξει τῆς θεότητος καὶ τῆς Μεσσιακῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ιδιότητος.

Ἐξ Ἀνδρον. ΑΡΧΙΜ. ΕΜΜΑΝ. Ι. ΚΑΡΠΑΘΙΟΣ

ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ἐν τῶν θεμελιωδῶν γνωρισμάτων τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ ὄρεξις τοῦ εἰδέναι, ἡ πρὸς τὴν ἀλήθειαν διψαλέα φορὰ. Ὁ πόθος αὐτὸς τῆς ἀληθείας εἶνε ἔφεσις τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀριότητί του, ὡς γνωστικοῦ, συναισθηματικοῦ καὶ βουλευτικοῦ ὄντος. Ὁρμᾶ νὰ τὴν ἐναγκαλισθῆ δι' ὅλης του τῆς ψυχῆς καὶ τῆς οὐσίας, καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν τὴν ἀποκτήσῃ, αἰσθάνονται ἱκανοποίησιν καὶ ἡ διάνοιά του καὶ ἡ καρδία του. Ἡ γνῶσις λοιπὸν δὲν εἶνε ὄργανον μόνον τῆς λογικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τῆς συναισθηματικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς, τοῦ ὁλοκλήρου ἀνθρώπου.

Ποίαν θέσιν ἔχει ἀρὰ γε ἡ ποίησις ἐν τῇ πρὸς τὴν ἀλήθειαν φορᾷ αὐτῆ τοῦ ἀνθρώπου;

Ἡ ἐπιπολαία συνήθεια τὴν ἀλήθειαν συνέδεσε μονομερῶς πρὸς τὴν ἐπιστήμην, μέχρις ἀπολύτου ταυτισμοῦ τῶν δύο αὐτῶν ἐννοιῶν: ἡ ἐπιστήμη λογίζεται ὡς τὸ μόνον ὄργανον πρὸς κτήσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἡ ἀλήθεια θεωρεῖται ἐπιτεύγμα καὶ κτήμα μόνης τῆς ἐπιστήμης. Ἐντεῦθεν ἡ «γνῶσις τῆς ἀληθείας» ἐνέχει τὴν ἔννοιαν τῆς λογικῆς μόνον γνώσεως.

Ἐν τούτοις ἡ ποίησις ζωογονεῖται, τρέφεται καὶ ἐκδηλοῦται μὲ δύο στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐξ Ἰσου σπουδαῖα, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ σπουδαιότερα τῆς λογικῆς γνώσεως ἐν τῇ πρὸς τὴν ἀλήθειαν σχέσει. Καὶ εἶναι ταῦτα ἡ φαντασία καὶ τὸ συναισθημα. Μὲ αὐτὰ ἡ ποίησις κατορθώνει νὰ εὐρίσκειται ἐγγύτερον ἢ ἡ λογικὴ πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ ἡ σχέσις αὐτῆ δὲν εἶναι σχέσις ζητήσεως, σχέσις φορᾶς, ἀλλ' εἶναι τρόπος ἐνατενίσεως, ἀμέσου θέας, ἐνοράσεως καὶ ἀποκαλύψεως. Ἡ ποίησις δὲν ἐκζητεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὴν ἐκφράζει. Ἡ ζήτησις εἶνε ὁδὸς μακρὰ καὶ μοχθηρὰ, καὶ ταύτην ἀναβαίνουν κοπιῶντες ὁ ἐπιστήμων καὶ ὁ φιλόσοφος· εἶνε

οἱ πνευστιῶντες ὁδοιπόροι, οἱ περιβλεπόμενοι καὶ ψηλαφῶντες, οἱ συχνάκις προσκόπτοντες καὶ πολλάκις πλανώμενοι. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φιλοσοφία συλλογίζονται, ἀναλύουν, συσχετίζουν, ἀνησυχοῦν, περιγράφουν, προχωροῦν καὶ ἐπιστρέφουν, ἀναδιφοῦν, παρασύρονται εἰς τὴν ἀκατάπαυστον ρευστότητα τοῦ περιβάλλοντος, ἀγωνιωδῶς ἀνιχνεύουσαι ἐν τῇ διηνεκεῖ μεταβολῇ τὴν σταθερὰν καὶ ἀμετάβλητον ἀρχήν. Καὶ ἡ ἀναζητήσις αὐτῆ, ὡς ἔμμεσος, εἶνε βραδυτάτη καὶ ἐκνευριστικὴ, ἡ δὲ εὐρεσις, δασάκις ἐπιτευχθῆ, εἶνε πάντοτε μερικὴ, μὲριόν τι τοῦ ζητουμένου, διότι τὸ ὅλον κεῖται πολὺ μακρὰν καὶ εἶνε ἀθέατον καὶ ἀνεύρετον διὰ τὴν διάνοιαν. Ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἰδιάζει ὁ πεζὸς λόγος, διότι εἶνε ἠναγκασμένοι περὶ νὰ ἀναβαίνουν τὴν ἀνάντη ὁδὸν τῆς γνώσεως καὶ καταδικασμένοι νὰ ἔχουν πάντοτε στενὸν τὸν ὀρίζοντά των, διότι ἡ νόησις στενοὶ τὴν πραγματικότητα.

Ἐκ τῶν ἐναντίου, εἰς τὴν κορυφὴν, ὅπου ἔχει στήσαι τὸν θρόνον τῆς ἡ ἀλήθεια, ἐξορμᾷ ἀστραπαιῶς ἡ ποίησις διὰ τῶν πτερύγων τῆς φαντασίας, τὴν ἐνορᾶ ἐν ὅλῃ τῇ αἴγλῃ τῆς καὶ τὴν ἀποκαλύπτει εἰς τὰς ψυχὰς μὲ τοὺς τρόπους καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ ὄραίου. Ὁ ποιητὴς μὲ τὴν φαντασίαν του εἰσδύει ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὰ βᾶθη τῆς φαινομενικῆς πραγματικότητος, εἰς τὰ αἰθέρια ὕψη τοῦ κόσμου τοῦ ἰδεώδους, διορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς, ἀποκαλύπτει τὴν μάλλον ἐνδιαφερόουσαν ὄψιν τῆς καὶ οἰκοδομεῖ ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης ζωῆς δευτέραν, γνησιαίτηραν καὶ ὠραιότεραν ζωὴν. Ἡ φαντασία τοῦ ποιητοῦ, ὡς μέσον ἐνοράσεως τῆς ἰδανικῆς ἀληθείας καὶ οἰκειώσεως τοῦ ὄραίου, ἀποτελεῖ τὸν μεσάζοντα κρίκον μεταξὺ τῆς διανοητικῆς καὶ τῆς συναισθηματικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, δανειζομένη δ' ἐκ τοῦ φωτός τῆς πρώτης καὶ ἐκ τοῦ πυρός τῆς δευτέρας, τὰ ὁποῖα κορυφοῦνται εἰς ἔμπνευσιν, ἐπιτυγχάνει ἄμεσον, ταχεῖαν καὶ ζωηρὰν τῆς ἀληθείας τὴν πρόσληψιν κατὰ τὸν ὄρον ἐννοιαῶς συνθετικόν, ἐνορᾷ αὐτὴν ἐν ἐνότητι ὡς πλήρη καὶ ἀρτίαν εἰκόνα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς μέσον ἐκφράσεως τὸν στίχον, ὡς βοηθούντα τὴν εἰς τὸ ὅλον ἀντικείμενον συγκέντρωσιν ὁλοκλήρου τῆς προσοχῆς.

Τὸ ἄλλο διακριτικὸν τῆς ποίησεως στοιχεῖον εἶνε τὸ συναισθηματικόν, ἡ συγκίνησις, ἡ ἐναλλαγὴ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς θλίψεως κατὰ λόγον τῆς προσεγγίσεως πρὸς τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ὄραιον, ἢ τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπ' αὐτῶν. Ὁ ποιητὴς διαρκῶς στρέφεται ἐν τῶ κύκλῳ τῶν ὑψίστων ἀξιῶν, ἐνορᾷ ἐννοίας καὶ σκοπούς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀτλῶς περιγραφικὴν ἐπιστήμην, διὰ τὴν ὁποῖαν εἶνε ξένα ὁ νοῦς καὶ τὰ τέλη τῶν πραγμάτων. Ἡ ποίησις εἶνε θερμὴ καὶ συγκινεῖ, ἐνφ' ἡ ἐπιστήμη εἶνε ψυχρὰ, ἀπαθὴς καὶ ξηρὰ.

Κατὰ ταῦτα, ἡ «ποιητικὴ γνῶσις» ἐμφανίζεται πληρεστερῶς, τελειότερα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἱκανοποιητικότερα τῆς «λογικῆς γνώσεως», ὡς μέσον δ' ἐκφράσεως ἀληθείας ἀμεσώτερας καὶ εὐρυτέρας ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν θρησκείαν, μάλιστα δὲ τὴν χριστιανικὴν, ὡς ἀποκαλύπτει τῆς ὑψίστης ἀληθείας.

Πᾶσα θρησκεία ἔσχε καὶ ἔχει τὴν ποίησιν παρὰ τὸ

πλευρόν της, ὡς σχετιζομένη πρὸς κόσμον ἰδανικώτερον, ἐν ᾧ νοεῖται ἐνθρονισμένη ἢ ὑψίστη ἀλήθεια. Οἱ περὶ τῶν θεῶν ποιήσαντες μύθους Ἕλληνες ποιηταὶ προσωπομάσθησαν θεολόγοι· οἱ ἔβραιοι προφηταὶ ἦσαν ποιηταί· καὶ ἐν τῷ χριστιανισμῷ ὁ θεὸς ἐχρησιμοποίησε τὴν ποίησιν διὰ τὴν ὑψίστην του ἀποκάλυψιν, διὰ τοῦτο δὲ ἐν ταῖς ἀγίαις Γραφαῖς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἡ ποίησις ἀποτελεῖ μέσον ἐκφράσεως τῶν ἀγιατέρων θρησκευτικῶν ἐννοιῶν ἀπαράιτητον. Καὶ ἡ ζωὴ δὲ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ διδασκαλία του εἶνε μεστὰ ποιητικῶν ἐκδηλώσεων, αἰχμαλωτισμένων εἰς ποιητικὰς ἐκφράσεις καὶ τοὺς πεζοτέρους τῶν βιογράφων του εὐαγγελιστῶν. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο φύσις κατ' ἐξοχὴν συναισθηματικὴ· ὅλη του ἡ ζωὴ ἦτο ἄμπωτις καὶ παλίρροια συναισθημάτων κατὰ τὰς ἐναλλασσομένας φάσεις της, ἀπὸ τῆς λεπτῆς τρυφερότητος προοῦσα μέχρι τοῦ σφοδροτέρου πάθους.

Ἄλλὰ καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς φαντασίας ὡς ἐκφρασις ποιητικῆς διαθέσεως εἶνε ἀφθονον εἰς τοὺς λόγους του, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἀφθονία τῶν εἰκότων, τῶν μεταφορῶν, οἱ θαυμαστοὶ χωματισμοί, ἡ ἐνιαχοῦ χρήση τῆς υπερβολῆς πρὸς ζωηροτέραν ἐκφρασιν πολλῶν ἀληθειῶν, καὶ ἐν γένει ὁ ὑψιστος, γνησιώτατος καὶ ἀγνότατος ἰδεαλισμὸς του, τὸ κατ' ἐξοχὴν τεκμήριον τῆς ποιητικῆς του διαθέσεως καὶ τῆς ἐμπολιτευσῆς του εἰς τὸν υπερβατικὸν κόσμον τῆς οὐρανίας Ἀληθείας, περὶ τῆς ὁποίας ἤλθε νὰ μαρτυρήσῃ («ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι... ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ»). Αὐτὸς ὁ κόσμος τῆς Ἀληθείας εἶνε ἡ βασιλεία του («ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»), ἡ βασιλεία τῆς «αἰωνίου ζωῆς».

Αὐτὴν τὴν Ἀλήθειαν ἐκφράζει, ἐρημηγεύει καὶ ἀποκαλύπτει ἡ ποίησις τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς ὑψηλοτέρας, εὐγενεστερας καὶ ὠραιοτέρας τῶν θρησκείων, καὶ ἀπὸ τὴν σχέσιν τῆς ποιήσεως πρὸς τὸν χριστιανισμὸν καθίσταται προφανῆς ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ποίησις ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἀλήθειαν φορᾷ τοῦ ἀνθρώπου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΝΑ

ΤΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ε. Ὁ χαρακτήρ τῆς ἐπιδράσεως
τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Διὰ νὰ ὀλοκληρώσωμεν ὅπως δῆποτε τὸ ψυχολογικὸν πρόβλημα τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔχομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἀκόμη καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς ὑπὸ πάντων ὁμολογούμενον. Τὸ ζήτημα βεβαίως τοῦτο ἐγείρει ἐν ἄλλο γενικώτερον, ἦτοι τὸ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θρησκείας ἐν γένει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ. Ἄλλὰ διὰ νὰ ἀσχοληθῇ τις εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν Κ. Διαθήκην δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκταθῇ ἔξω τοῦ ἰδικοῦ της κύκλου. Ἐπειτα δὲ καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀγνοοῦνται ἢ καὶ νὰ ἀμελοῦνται αἱ περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Κ. Διαθήκης ἀπόψεις καὶ πεποιθήσεις τὰ μάλιστα διακεκριμένων ἀντιπροσώπων τῆς ἀπιστίας,

γνωστῶν καὶ διὰ τὰ μεγάλα διανοητικά των πλεονεκτήματα καὶ διὰ τὴν ἀναμφισβήτητον τιμιότητά των. Ὁ ἐμφορούμενος εἰλικρινοῦς διαθέσεως χριστιανὸς οὔτε ἀνάγκη ἔχει, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ λαμβάνη περιφρονητικὴν στάσιν πρὸς τὰ συγγράμματα ἐπιστημόνων ὁποῖοι οἱ Σιτράους, Ρενάν, Μπύχνερ, Χαϊκελ, Δζὼν Σπιούαρτ Μίλλ, Σπένσορ κλ. Ἐὰν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀτομικῶς ἀρνοῦνται τὸν Χριστιανισμὸν, τοῦτο οὐδαμῶς λύει ἐκ τῶν προτέρων τὸ ζήτημα τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀγ. Γραφῆς, καὶ δὴ τῆς Κ. Διαθήκης, ἐπὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι πρῶτον μὲν, ἂν πρέπει ὁποσδήποτε νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ ἀτομικαὶ γνώμαι κατὰ τὴν σπουδαιότητα, τὴν φήμην, τὰ διανοητικά προσόντα καὶ τὴν κοινωνικὴν ἐπιρροὴν τῶν διαπρεπεστέρων συγγραφέων ἢ, γενικῶς, «διανοουμένων», ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδ' ὁ ἐλάχιστος χωρεῖ ἐνδοιασμὸς πρὸς τὸ μέρος τίνος κεῖται τὸ δίκαιον. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως ταύτης θὰ ἦτο ἀνεπαρκὲς νὰ λεχθῇ, ὅτι τὰ ὄνόματα τῶν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ ἠθικῇ διαπρεφάντων καὶ ἐξεχόντων καὶ ἐχόντων βαθεῖας θρησκευτικῆς πεποιθήσεις ἀνδρῶν θὰ ἀπετέλουσαν κατάλογον πολὺ πλουσιώτερον τοῦ καταλόγου τῶν ἐπὶ ἀπιστίᾳ διακρινομένων. Καὶ θὰ ἦτο τοῦτο ἀνεπαρκὲς, διότι ἐν τῇ πραγματικότητι ὁ κατάλογος οὗτος θὰ περιεῖχε συντριπτικὴν πλειονότητα τῶν ἀρίστων ἐκπροσώπων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ συχνὴ καὶ ἐπανειλημμένη παραπομπὴ εἰς τὴν αὐθεντίαν τῶν Χουζέι, Τύνδαλλ καὶ τῶν ὁμοίων ὡς παραδείγματων τῆς ἀπιστίας εἰσάγει πρὸς λύσιν τοῦ ἐνώπιόν μας ζητήματος ἀρχὴν τοιαύτην, ὁποία εἰς τὸ τέλος θὰ ἠνῶσι κατ' ὀλοκληρίαν τὴν χριστιανικὴν ἀποψιν. Καὶ αὐτὸ τὸ λησμονοῦν συνήθως ἰδίως οἱ νεώτεροι ἐκ τῶν υπερμάχων τοῦ σκεπτικισμοῦ. Διότι τὰ παραδείγματα τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν φυσιογνωμιῶν εἶναι τόσοσ πολυάριθμα, ὥστε ὁ ἀριθμὸς των κυριολεκτικῶς καταπλήσσει. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο μᾶς παρέχει τὸ δίκαιωμα νὰ συναγάγμεν τοῦτο τοῦλάχιστον τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἐπιδράσεως τῆς θαυμαστῆς αὐτῆς συλλογῆς πρὸς ὀνομάζομεν Ἀγίαν Γραφὴν οὐδαμῶς αἴρεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὑπάρχουν μερικὰ σπουδαῖα, ἔστω, παραδείγματα σκεπτικῶς ἐχόντων πρὸς τὴν ἐπίδρασιν ταύτην.

Τὸ ζήτημα ἔχει δύο ὄψεις: τὴν ὄψιν τοῦ κατ' ἀρχὴν καὶ τὴν ὄψιν τοῦ γεγονότος. Πρέπει δὴλ. νὰ ἐξετάσωμεν τὸ τί πρέπει νὰ ἦνε καὶ τὸ τί πράγματι ἔγινε. Τὰ λογικὰ καὶ νόμιμα ἀποτελέσματα τῶν ἀρχῶν ἀπαιτοῦν ἐκτίμησιν οἷαν καὶ τὰ πραγματικὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Ἄλλὰ τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν γενικῶν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀντιρροήσεων τῆς ἀπιστίας ἀποτελεῖται ἐκ παραπομπῶν πρὸς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, ἢ περὶ τῆς ὁποίας ὅμως κρίσις αὐτῆς τῆς Γραφῆς εἶνε παρὰ πολὺ αὐστηροτέρα τῆς τῶν ἐχθρῶν της. Ἐὰν, φέρε' εἰπεῖν, οἱ χριστιανοὶ εὐρωπαῖοι ἐνεφανίσθησαν εἰς διαφόρους χώρας τοῦ κόσμου ὀπλισμένοι μὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ ξίφος καὶ μὲ τὸ ὄπιον καὶ μὲ τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, μὲ ἐλατήρια μόνην τὴν ἀπληστίαν, ἢ ἐὰν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι των τὴν διαγωγὴν των χαρακτηρίζῃ ἐνίοτε ὁ φθόνος, τὸ μῖσος καὶ

ἡ κακία, ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀπανθρωπία, ἡ ἀπὸ μέρους τῆς ἀγ. Γραφῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως κατάκρισις ἀκούεται κατὰ πολὺν αὐστηροτέρα καὶ ὀριστικωτέρα τῶν ἐκ μέρους τῆς ἀπιστίας διὰ τὰς κακίας ταύτας ὀνειδισμῶν. Τὰ Εὐαγγέλια καὶ ἡ Κ. Διαθήκη ἐν γένει τόσον ὀλίγον εὐθύνονται διὰ τὴν τυχαίαν αὐτὴν κακὴν διαγωγὴν τῶν χριστιανικῶν ἐθνῶν καὶ τινων ἐπὶ μέρους χριστιανῶν, ὅσον εὐθύνονται οἱ ἑλληνικοὶ νόμοι διὰ τὰ ἀτομικὰ κακουργήματα τῶν ἑλλήνων ἐγκληματιῶν.

Πᾶς τίμιος ἄνθρωπος εἴμπορεῖ εὐκόλως νὰ ἀντιληφθῇ πόσον κολοσσιαία ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολὴ θὰ ἐπήρχετο εἰς ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ἔθνη, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐνεστερνίζοντο καὶ ἐφήρμοζον εἰς τὴν ζωὴν τὰς θεμελιώδεις ἐκείνας χριστιανικὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὅρου διδασχὴν τοῦ Κυρίου, εἰς τὸ ἰβ' κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, τὸ γ' τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς καὶ τὸ δ' τῆς πρὸς Ἐφεσίους. Εἴμεθα ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῶμεν τί ἐν τῇ πραγματικότητι συνέβη. Διότι δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὴν πραγματικὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγ. Γραφῆς ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, τῆς οἰκογενειακῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ γενικῶς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου. Περὶ τοῦτου ὑπάρχουν μαρτυρία προερχόμενα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῆς πολυαριθμοῦ τάξεως τῶν εὐρωπαϊκῶν ἱεραποστόλων, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἐκ προσωπικῶν ἐντυπώσεων διασήμων καὶ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν. Καὶ θὰ περιορισθῶμεν, ἐννοεῖται, εἰς ὀλίγιστα παραδείγματα, διότι ἡ παράθεσις πασῶν τῶν μαρτυριῶν θὰ ἀπῆται ὀλόκληρον σύγγραμμα.

Ἦδη πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως περίπου αἰῶνος ὁ διάσημος γερμανὸς φιλόσοφος Φίλιππε ἐγραψεν: «Εἶνε γεγονός ἀναμφίλεκτον, ὅτι ἡμεῖς μὲ ὅλον μας τὸν πολιτικὸν καὶ μὲ ὅλας τὰς φιλοσοφικὰς ἐκζητήσεις μας βασιζόμεθα ἐξ ὀλοκλήρου ἐπὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ εἴμεθα αὐτοῦ ἀπηνάγαστα. Ὁ Χριστιανισμὸς εἰσέδυσεν εἰς ὅλον μας τὸν πολιτικὸν καθ' ὅλας τὰς ποικίλας μορφάς του· ἐν γένει δὲ δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴμεθα ὅ,τι εἴμεθα σήμερον ἐὰν δὲν προηγεῖτο ἡμῶν τοιαύτη ἰσχυρὰ ἀρχή». Ἐξ ἄλλου ὁ πασίγνωστος ἄγγλος ἱστορικὸς καὶ πολιτικὸς Μακώλεϋ εἶχεν ἐκφρασθῆ ὡς ἐξῆς: «Πόσον μεγάλη εἶνε ἡ μεταξὺ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἐθνισμοῦ διαφορά! Ἀποφεύγω καθ' ὀλοκλήριαν νὰ θίξω ἐδῶ ζητήματα μὲ τὰ ὁποῖα συνήθως ἀσχολοῦνται οἱ θεολόγοι. Ἄλλ' ὁμιλῶ ὡς πολιτικὸς, ἐνδιαφερόμενος μόνον περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς προσκαίρου εὐημερίας τῆς κοινωνίας. Διαλογιζόμενος δὲ ἀπὸ αὐτῆς μόνον τῆς ἐπόψεως δηλῶ, ὅτι τὸ νὰ ἀρνηθῆ τις τὴν ὑποστήριξιν θρησκείας, ἡ ὁποία ἐπραξε τόσον πολλὰ πρὸς διάδοσιν τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ἐλευθερίας, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, τῆς χρηστῆς διοικήσεως καὶ τῆς οἰκογενειακῆς εὐδαιμονίας, ἡ ὁποία ἀφήρесе τὰς ἀλύσεις ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ δούλου, ἐμετρίασε τὴν φρίκην τοῦ πολέμου, μετέβαλε τὴν γυναῖκα ἀπὸ δούλην καὶ παῖγνον τοῦ ἀνδρὸς εἰς σύντροφον καὶ φίλον του,—τὸ νὰ ἀρνηθῆ τις, λοιπόν, τὴν τοιαύτην ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ θὰ ἐσήμαινε προῶ-

ξιν ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ».

Ἄλλ' εἶνε ἐπίσης ἀξία προσοχῆς ἡ γνώμη τῶν σερ Ἄνδρέου Κλάρκ καὶ σερ Ρίσδων Μπένετ, ἀμφοτέρων διασήμων ἰατρῶν καὶ προέδρων τοῦ βασιλικοῦ Κολλεγίου τῶν Ἱατρῶν τοῦ Λονδίνου. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἶπε: «Ὅστις εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ σκεφθῆ ἐπὶ τοῦ πράγματος—ἦτοι τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ—εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀμφιβάλῃ ὅτι διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν νόσον ἐν μόνον, μοναδικόν, μέσον θεραπείας ὑπάρχει, καὶ τοῦτο δέον νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»· ὁ δὲ δευτέρος ἐγραψε: «πῶς εἶνε δυνατόν, ἀφοῦ περιστρέψῃ τις τὸ βλέμμα του πανταχοῦ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, νὰ μὴ ἀντιληφθῆ τὰς ἀποδείξεις τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ὅπου τὸ Εὐαγγέλιον κατέστη γνωστόν, εἰς ὅλας τὰς φυλάς τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις καὶ εἰς ἀνθρώπους ποικίλων διανοητικῶν χαρισμάτων; Τί δύναται νὰ συγκριθῆ μὲ τὸν Χριστιανισμὸν ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα νὰ συντελῆ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος;» Ὁ ἀείμνηστος Γλάδστον, ἡ ζωὴ τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ ἐγγύησιν περὶ τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς σταθερότητος τῶν πεποιθήσεών του, κατέλιπε μετὰ θάνατον ἀμύπολλα ὄρατα τεκμήρια τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὰ ὁποῖα ὡς ἀρίστα ἀνακεφαλαιοῦνται εἰς τὴν ἀκόλουθον περικοπὴν ἐνὸς λόγου του: «Ὁ Χριστιανισμὸς, καὶ παρ' ὅλας τὰς κατὰ τὴν ἐξέλιξιν του θλιβερὰς ἀτελείας, ἴσταται ἐν τούτοις κατ' οὐσίαν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν: κυβερνᾷ τὸν κόσμον ὡς ἡ πρωτίστη κατὰ τὴν σπουδαιότητα δύναμις. Μεταξὺ πάντων τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον θορυβωδῶν φιλοδόξων, οἱ ὁποῖοι ἐρίζουν περὶ πρωτείων, οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ δυνάμενος νὰ ἀποδείξῃ ἢ τὴν ἱκανότητά του νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν θέσιν οὗτος ἐπὶ τόσον χρόνον κατέχει, ἢ ὅτι πράγματι τὸν ἀντικατέστησε... Κατὰ τοὺς τελευταίους δεκαπέντε αἰῶνας ὁ Χριστιανισμὸς πάντοτε ἐβάδισεν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰσέφερεν εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ εὐγενὲς ὑπάρχει ἐν τῇ ἀνθρωπότητι».

Τὰς μαρτυρίας ταύτας μεγάλων ἀνδρῶν θὰ ἠδύνατό τις νὰ πολλαπλασιάσῃ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι ἀρχοῦν ὡς δείγματα τῆς ἀρίστης διανοήσεως τῶν αὐθεντικωτέρων κριτῶν περὶ τῆς ἀληθοῦς εὐημερίας τῆς κοινωνίας, ὀφειλομένης εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπίδρασιν τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Θὰ ἦτο ὅμως ἴσως ἄδικον ἐὰν δὲν ἀνεφέρομεν τὴν ἐπίσης σπουδαίαν καὶ πολύτιμον περὶ τῆς ἐπιδράσεως ταύτης μαρτυρίαν ἀπὸ τῆς ἐν ταῖς εἰδωλολατρικαῖς χώραις δράσεως τῶν ἱεραποστόλων. Πόσον πολύτιμον ὑπῆρξε τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τοῦτο γνωρίζομεν μὲν καὶ ἄλλοθεν πολλαχόθεν, συμμαρτυρεῖ ὅμως καὶ προσωπικότης ὁποῖος ὁ πασίγνωστος Κάρλοσ Δαρβίνος, ὅστις ἐσυνόψισε τὰς ἐκ τῆς Νέας Ζηλανδίας ἐντυπώσεις του διὰ τῶν ἐξῆς: «Νομίζω, ὅτι ὅλοι μας ἐχάρημεν ἐγκαταλείποντες τὴν Νέαν Ζηλανδίαν: τὸ μεγαλεῖτερον μέρος τῆς ἐκεῖ ἀγγλικῆς

κοινωνίας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀποβράσματα. Ἐν μόνον φωτεινὸν σημεῖον διατηρῶ εἰς τὴν μνήμην μου· καὶ εἶνε τοῦτο τὸ Waimate μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς χριστιανούς κατοίκους του». Περαιτέρω δὲ ὁμιλῶν περὶ τῶν κατὰ τῶν ἱεραποστόλων ἐπιθέσεων τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ κριτικῶν γράφει: «λησμονοῦν οὗτοι ἢ δὲν θέλουν νὰ ἐνθυμηθοῦν ὅτι τὰ ἀνθρώπινα θύματα καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἱερατείου, τὸ ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ ἀπαράδειγματιστον σύστημα τῆς διαφθορᾶς μὲ ἀποτέλεσμα τὴν παιδοκτονίαν, οἱ αἱματηροὶ πόλεμοι κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ νικηταὶ δὲν ἐφείδοντο οὔτε τῶν γυναικῶν οὐδὲ τῶν παιδίων,—πάντα ταῦτα ἐξεμηδενίσθησαν, ἢ δὲ ἀτιμία, ἢ ἀκρασία καὶ ἡ διαφθορὰ σημαντικῶς περιωρίσθησαν ἀπὸ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἶνε ἐσχάτη ἀχαριστία τῶν περιηγητῶν νὰ τὰ λησμονοῦν! Ἐὰν τοῖς συνέβαινε νὰ ὑποστοῦν ναυάγιον εἰς ἄγνωστον ἀκτὴν, ἀσφαλῶς θὰ ἠύχοντο διακαῶς νὰ ἔφθαναν μέχρις αὐτῆς τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως τῶν ἱεραποστόλων. Ἡ δὲ διδασκαλία τοῦ ἱεραποστόλου ὁμοιάζει πρὸς μαγικὴν ράβδον. Ὁ νεοζηλανδός, γενόμενος χριστιανός, ἔκτισεν οἰκίσκον, κατεσκεύασε παραθύρα, ἐκαλλιέργησε τὴν γῆν, ἐφύτευσε μάλιστα καὶ δένδρα. Καὶ ὅταν ἠτένισα εἰς ὄλον τὸ τόπιον, ἔμεινα γεμάτος ἀπὸ χαρᾶν ἢ πρόδοδος τῆς βελτιώσεως ὡς ἀποτέλεσμα τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς ὑπὸ τῆς νοτίου θαλάσσης περιβρεχομένας χώρας ἐμφανίζεται πιθανῶς ὡς ἐξαιρετικὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ». Ἡ περιηγήτρια Gordon Cumming γράφουσα περὶ τῶν νήσων Fiji λέγει: «πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπ' ὅτου ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα ἱεραπόστολοι ἔφερον εἰς τὴν θρησκείαν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἀνθρώπων τέως ἀγρίων ἀνθρωποφάγων. Ὅταν συνετάχθη τὸ πρῶτον σχέδιον ἀποστολῆς ἱεραποστόλων εἰς Μαδαγασκάρην ὁ γάλλος διοικητὴς τῆς νήσου ἀνέκοιξε «σεῖς θὰ μεταβάλετε τοὺς μαδαγασκαρεῖς εἰς χριστιανούς; Ἀδύνατον! Εἶνε, ἀπλάστατα, κτήνη.» Σήμερον ὑπάρχουν ἐκεῖ ἑκατοντάδες ναῶν, καὶ μάλιστα παρὰ τὸν διωγμὸν, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἰθαγενεῖς χριστιανοὶ ἔδειξαν διαγωγὴν μαρτύρων τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῶν Ἰνδιῶν. Μέχρι τοῦ 1837 πολυάριθμα ἦσαν τὰ εἰς θυσίαν προσφερόμενα ἀνθρώπινα θύματα, κατὰ χιλιάδας ἠριθμοῦντο τὰ ριπτόμενα εἰς τὴν τύχην θήλεα νεογνά, δυσαρθίμητοι δὲ πρόσφατοι χῆραι ἐκαίοντο παρ' αὐτὴν τὴν Καλκούταν. Τί κατορθώθη νὰ συντελεσθῆ ἐν σχέσει πρὸς τὰ φρικώδη ταῦτα ἐγκλήματα δύναται τις προχείρως νὰ πληροφορηθῆ ἀπὸ τὸν ἐπίσημον ἀπολογισμὸν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ τῶν Ἰνδιῶν κατὰ τὸ ἔτος 1871—72: «Ἡ διοίκησις τῶν Ἰνδιῶν δὲν δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι πλεῖστα ὀφείλει εἰς τὰς εὐεργετικὰς προσπαθείας τῶν ἱεραποστόλων, τὸ ἄψυγον τῶν ὁποίων παράδειγμα καὶ οἱ μετ' αὐταπαρνήσεως καταβληθέντες κόποι ἐνέβαλον νέαν ἐνέργειαν εἰς τὴν τελματώδη ζωὴν κολοσσιαίων μαζῶν, τὰς ὁποίας μεταμορφώνουν εἰς ἀρίστους ἀνθρώπους καὶ πολίτας τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας ἐν τῇ ὁποίᾳ διαβιοῦν». Τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰσῆλθεν

ἤδη εἰς ὁλόκληρον τὴν κοινωνικὴν ἀτμόσφαιραν τῶν Ἰνδιῶν—ἔγραφεν εἰς ἰθαγενῆς ἡγέτης θρησκευτικοῦ τινος σωματοῦ τῆς Καλκούτας:— ἡμεῖς τώρα ἀναπνέομεν, σκεπτόμεθα, αἰσθανόμεθα καὶ κινούμεθα ἐν χριστιανικῇ ἀτμόσφαιρᾳ... Σήμερον δὲ εἶνε γνωστὸν πόσον εἶνε διαδεδομένος ὁ Χριστιανισμὸς ἐν Κίνα, ὅπου καὶ ἐπιφανεῖς πολιτικοὶ καὶ ὑπουργοὶ καὶ πρωθυπουργοὶ εἶνε χριστιανοί. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς κολοσσιαίας ἐπιδράσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῇ νοτίῳ Ἀφρικῇ, τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ, ταῖς νήσοις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ὅπου ἄλλαχού. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ γεγονός εἶναι ὅτι εἰς τὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης οἱ εἰλικρινεῖς καὶ ἀκέραιοι τὸν νοῦν ἀνθρώποι εὕρισκον καὶ εὕρισκον διὰ πάσας τὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς παραμυθίαν καὶ ἐμπνευσιν, προφύλαξιν καὶ χειραγωγίαν. Διὰ τοῦτο ἡ ζωὴ των καθίσταται ὡσεὶ νέα· αἱ καρδίαι των πληροῦνται χαρᾶς καὶ αἱ οἰκογένειαι των εὐημεροῦν. Εἰς τὰ αὐτὰ βιβλία οἱ ἄνθρωποι ἀντιλοῦν τὴν παρήγορον ἐλπίδα τῆς ἀθανασίας, ἡ ὁποία καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον μεταβάλλει εἰς ἄνωθεν εὐλογίαν. Τοιαύτην παρουσιάζει ἡ πραγματικότης καὶ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ κατὰ τὸ παρὸν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον ἔχει διαδοθῆ εἰς ὄλον τὸν κόσμον.

Λαμβάνοντες λοιπὸν ὑπ' ὄψιν πᾶν ὅ,τι εἶνε γνωστὸν περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν λοιπῶν θρησκειαῶν, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὰ ἱερὰ χριστιανικὰ βιβλία ἐπέδρασαν εἰς τὴν πρόοδον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου εὐεργετικῶς ὑπὲρ πάντα ἄλλα ἱερὰ βιβλία τῆς ἀνθρωπότητος. Τοῦ γεγονότος δὲ τούτου εὐλόγως ζητεῖται ὁ ἀπ' αὐτῶν λόγος ἐφ' ὅσον θέλομεν ὅπως ἡ πίστις μας ἢ ἡ ἀπιστία μας εἶνε λογικαί.

Οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς πίστεως παρεχόμενη ἐξήγησις τοῦ θαυμαστοῦ τούτου φαινομένου εἶνε οὐ μόνον ἐπαρκεστάτη, ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως σαφὴς καὶ καταληπτή. Ὁ πραγματικὸς χαρακτὴρ τῶν κυριωτέρων γεγονότων, ἅτινα περιγράφονται ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, ὁ χαρακτὴρ τῆς θείας ἐπιδράσεως καὶ συνεργείας, ἡ ἐνέργεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἢ καθ' ὄρισμένας κατευθύνσεις ἐνεργοῦσα, πάντα ταῦτα ὁμοῦ ἀποτελοῦν τὸν ἀποχρῶντα λόγον τῆς ἐξηγήσεως τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν θαυμαστοῦ φαινομένου. Ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀπόκρουσις οἰασδήποτε ἐκ τῶν δυνάμεων τούτων ἰσοῦται πρὸς ὀριστικὴν κατακρήμνισιν τοῦ ὄλου, καθ' οἷον τρόπον ἢ ἐκ τῆς μηχανῆς τῆς ἀμαξοστοιχίας ἀφαίρεσις τοῦ πυρός ἢ τοῦ ὕδατος ἢ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ περιάγει αὐτὴν ὁλόκληρον εἰς ἀδράνειαν. Ἄλλαις λέξεσιν ἀποβαίνει τελείως ἀκατανόητον ψυχολογικῶς τὸ ὅτι ἡ κολοσσιαία αὐτὴ ἐπίδρασις τῆς Κ. Διαθήκης ἠδύνατο νὰ προσέλθῃ ἐξ ἀπάτης ἢ ἀφροσύνης, καὶ ὡς μέσον τῆς ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὸν φανατισμὸν ἢ τὴν πλάνην. Ἐὐν ἐπετυγχάνετο νὰ ἀποδειχθῆ ὅτι εἰς αὐτὰ ὀφείλεται ἡ ἐπίδρασις τῆς Κ. Διαθήκης, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐ μόνον τὸ θαυματουργικὸν στοιχεῖον δὲν θὰ ἐξέλπειν, ἀλλὰ τοῦναντίον θὰ ἐποπλασιαζέτο ποσοτικῶς, ποιοτικῶς δὲ ἀπείρως θὰ ἐμειοῦτο διὰ τῆς μετακινήσεώς του ἀπὸ τὴν σφαῖραν

τῆς πίστεως εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἀπιστίας. Τὰ θαύματα τῆς ἀπιστίας ἀπὸ πάσης ἐπόψεως εἶνε ἀπείρως δυσκολώτερα καὶ δυσπαραδεκτότερα τῶν θαυμάτων τῆς πίστεως.

Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε τὸ δυσκολώτερον ἐξ ὅλων τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα δύναται τις νὰ φαντασθῆ. Πῶς ἦτο δυνατόν ἐξ ἀπάτης καὶ ψεύδους νὰ προκύψῃ εἰς τὸν κόσμον ἡ ἰδεώδης ἀλήθεια; Πῶς ἐκ μύθων, φανατισμοῦ καὶ φανατισμοῦ ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ τὸ αὐστηρότερον καὶ μᾶλλον ἀδιάφθορον μέτρον ἀγνότητος καὶ τιμότητος; Πῶς γραφαὶ μοναδικαὶ εἰς τὸ εἶδος τῶν διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ὕψος, ὑποστάσαι καὶ ὑφιστάμεναι τὴν ἀμειλικτοτέρην κριτικὴν τῶν ἀμοιβαίων τῶν σχέσεων, ἠδύνατο νὰ ἦνε ἀναξιόπιστοι ὡς πρὸς τὰ κυριώτερα καὶ σπουδαιότερα γεγονότα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν ὡς πραγματικὰ καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα δλοκληρωτικῶς ἐξαοτῶνται; Ἴδου ὁρμαθὸς ἐρωτημάτων, τὰ ὁποῖα ζητοῦν ἀπάντησιν. Ἄλλ' ἐὰν οἱ ἄνθρωποι δὲν συλλέγουν «ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα», εἶνε βλακῶδες νὰ γίνεται λόγος περὶ ἐπιπολαιότητος δρακός τινος φανατικῶν ἐβραίων τοῦ α' χριστιανικοῦ αἰῶνος ὡς περὶ ἀποχρῶντος λόγου πρὸς ἐξηγήσιν τῆς γενέσεως τῶν τῆς Κ. Διαθήκης ἀφηγήσεων περὶ γνωστῶν θαυμαστῶν γεγονότων καὶ ἐξαγωγῆν συστήματος ὅλου διδασκαλίας. Ἄνθρωπος σώας ἔχων τὰς φρένας καὶ τὴν μνήμην δὲν θὰ εὐρεθῆ ἀσφαλῶς νὰ διουχυρισθῆ ὅτι δραξὲ σπόρων κακοῦ φυτοῦ δύναται νὰ παραγάγῃ ἀπέραντον βλάστησιν θαυμασίου οἴτου. Ἄλλ' ἀκριβῶς τοῦτο εἶνε ὅσαρ ἐμφανίζει ἡ ἀπιστία μὲ τὴν ἰδικήν της ἐξηγήσιν τῆς προελεύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Κ. Διαθήκης.

Κατὰ ταῦτα, τὸ πρόβλημα τῆς ἐξηγήσεως τῆς γενέσεως τῆς ἀγ. Γραφῆς καὶ δὴ τῆς Κ. Διαθήκης ἀποβαίνει ἔργον Σισύφου ἀνευ τῆς ἀποδοχῆς τῆς οὐσιαστικῆς ἀκριβείας καὶ ἀξιπιστίας τῶν ἐν αὐτοῖς γεγονότων καὶ ἀνευ τῆς παραδοχῆς τῆς πραγματικότητος τῆς ὑπερφυσικῆς ἐπιδράσεως εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως. Τὸ θεωρεῖν τὸ πρόβλημα τοῦτο ὡς τι δευτερεῖον καὶ εὐλυτον τεκμηριοῖ ἐπιπολαιότητα. Ἴδου τὶ ἀπαντᾷ ὁ Ἰάκωβος Rousseau—ἀμερόληπτος ὧς πρὸς τὸ ζήτημα κριτῆς—εἰς σχετικὸν ἐρώτημα: «Εἶνε δυνατὸν βιβλίον τόσον ὑψηλὸν καὶ ἅμα τόσον ἀπλοῦν νὰ ὑπῆρξε προῖδον ἀνθρώπου; Δύναται αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόσωπον, περὶ τοῦ ὁποῖου ἀφηγεῖται τὸ βιβλίον τοῦτο, νὰ ἦνε ἀπλοῦς μόνον ἄνθρωπος; Δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἀποτελεῖ μίαν διήγησιν προωρισμένην ἀπλῶς νὰ τέρπῃ; Ἄλλ' ἡμεῖς οὐχὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συγγράφομεν τὰς ἀφηγήσεις μας, διότι αἱ πράξεις τοῦ Σωκράτους, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, εἶνε μεμαρτυρημένα πολὺ ὀλιγώτερον τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατ' οὕτωςαι τοιαύτη προῦπόθεσις μεταφέρει ἀπλῶς τὴν δυσκολίαν χωρὶς οὐδεποσῶς νὰ τὴν λύῃ. Διότι εἶνε πολὺ δυσκολώτερον νὰ φαντασθῆ τις ὅτι δραξὲ ἀνθρώπων ἠδύνατο ἐκ συνεννοήσεως νὰ γράψῃ ἱστορίαν τοιαύτην, παρὰ νὰ παραδεχθῆ ὅτι ἡ ζωὴ καὶ αἱ πράξεις ἐνὸς προσώπου ἠδύνατο νὰ καταστῶσιν ἀντικείμενον ἐξιστορήσεως».

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ Β. ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὰς ἀπόψεις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν διαζυγίων τῶν ἐν Ρωσσίᾳ διαμενοντῶν ἐλλήνων ὑπηκόων, δεδομένου, ὅτι ταῦτα ἐκδίδονται ἐκεῖ κατὰ τοὺς Σοβιετικὸς Νόμους οὐχὶ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ δι' ἀπλῆς ληξιαρχικῆς πράξεως.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀνέθηκε τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος τῷ παρ' αὐτῷ κ. Βασιλικῷ Ἐπιτρόπῳ, ὅστις ὑπέβαλε τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην γνώμοδοτήσιν αὐτοῦ, ἣν καὶ ἀπεδέχθη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος.

Τὸ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τεθέν μοι ἐρώτημα εἶναι: Ἐὰν γάμος, τελεσθεὶς μεταξὺ Ἑλλήνων ὑπηκόων, συμφῶνως πρὸς τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐλληνικὴν νομοθεσίαν, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν ἐγκύρως διαλυθεὶς, ὡς πρὸς τὸν ἐν Ρωσσίᾳ διαμένοντα Ἕλληνα ὑπήκοον, ὅταν ἡ διάλυσις αὕτη ἐπέτληθεν ἐν Ρωσσίᾳ δι' ἀπλῆς δηλώσεως τῆς περὶ τούτου ἐπιθυμίας τοῦ ἐνός ἢ καὶ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων, ἐνώπιον τῆς Ρωσικῆς ληξιαρχικῆς Ἀρχῆς, συμφῶνως πρὸς τὸν ἐν Ρωσσίᾳ ἰσχύοντα Κώδικα οἰκογενειακοῦ δικαίου:

I

Κατὰ τὸ Κανονικὸν πρωτίστως δίκαιον:

Τῆς Ἀγίας Γραφῆς τὸ πνεῦμα καταδηλοῦται ἐκ τῆς ἐπιταγῆς τοῦ Κυρίου: «Ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω» (Ματθ. 19,6). Ἐντεῦθεν δ' ἀπορρέει ἡ περὶ ἀδιαλύτου τοῦ γάμου διδασκαλία, διδάσκουσα ὅτι μόνον διὰ τοῦ θανάτου λύεται ὁ γάμος. Ὁ Θεὸς αὐτὸς καθηγίασε διὰ τῶν πρώτων ἀνθρώπων (Ἀδάμ καὶ Εὕας) τὸν γάμον, οὕτως τὸ ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ ἐνώσει ἰδεῶδες φύσει καθιστᾷ τοῦτον ἀδιάλυτον.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀπὸ τῆς ἐκπεσοῦσης ἀξίας καὶ σημασίας του, ὕψωσε τὸν γάμον εἰς μυστήριον, οὕτως ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῆ κανονικῶς, ἀνευ τοῦ μυστηριακοῦ χαρακτήρος, ἀνευ τῆς συμμετοχῆς λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐξ αὐτῆς ἐν τσοῦτῳ τῆς διδασκαλίας τοῦ Θεοανθρώπου ἐπήγασαν καὶ ἐξαιρέσεις. Διότι ἐνῷ κατὰ τοὺς δύο Εὐαγγελιστὰς Μάρκον καὶ Λουκᾶν ἀδιάρρηκτον κηρύσσει ὁ Κύριος τὸν γάμον (Μάρκ. 10,6; «ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς: ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σὰρξ. Ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω. Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾷται ἐπ' αὐτήν. Καὶ ἐὰν αὕτη ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾷται. Λουκ. 16,18: «Πᾶς ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει». Κατὰ τὸν Ματθαῖον (19,; «λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾷται»), ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν τῆς πορνείας περίπτωσιν τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου. Ἐκ τῆς τοιαύτης Εὐαγγελικῆς διδασχῆς ἀφορμηθεῖσαι διεπλά-

σθησαν ἐν τῇ τῶν αἰώνων ἐξελιξεί και τινες αἰτία: κανονικαὶ διαζεύξεως.

Τὴν περὶ ταύτης ἐν τοσοῦτῳ φειδῶ τοῦ Κανονικοῦ δικαίου (βλ. Ἀποστολ. Κανόνα πργρφ. 5 παρὰ Ράλλη-Ποτλῆ 11,7 Τρούλλου Κ. 87 αὐτ. 505 ἐπ.), τοῦ ἀδιάλυτον ἐννοοῦντες τὸν γάμον (βλ. και Μ. Βασιλείου κανόνα, 9 αὐτ. IV, 120 ἐπ.) οὐδαμῶς ἠνύνησεν ἡ Βυζαντινὴ νομοθεσία, ἣτις και ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ παλαιότερου Ρωμαϊκοῦ δικαίου ἐθέσπισε, κυρίως διὰ τῶν Ἰουστιανείων Νεαρῶν (βλέπε Νομοκάνονα τίτλ. Θ'. Κεφάλ. λ'), ὠρισμένους διαζυγίου λόγους, οὓς ἠναγκάσθη ἡ Ἐκκλησία, ἣτις ἐν τοσοῦτῳ και τὴν λύσιν τοῦ γάμου μεθ' ἱερότητος περιέβαλεν, νὰ στέρξῃ, ἐφ' ὅσον ὁ γάμος εἶναι μὲν ἠθικὴ σχέσις, ἀλλ' ἔχρησε και χρῆζει πάντως κυρώσεως τῆς ἐνόμου τάξεως.

Διὰ τοῦτο και διέπεται ὑπὸ ὠρισμένων αὐστηρῶν και ἀπαρεγκλίτων Κανόνων, ὡς πρὸς τε τὰς προϋποθέσεις, τὴν σύστασιν και τὴν διάλυσιν αὐτοῦ.

II

Ὁ νέος Σοβιετικὸς ἀστικὸς Κώδιξ τοῦ 1936, ὅστις ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ τὴν 1 Ἰανουαρίου 1927, ὀρίζει ὅτι ὁ γάμος δύναται νὰ διαλυθῇ εἴτε διὰ κοινῆς συναιδέσεως τῶν δύο συζύγων, εἴτε τῇ αἰτήσῃ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, τοῦ γάμου διαλυομένου αὐτοδικαίως, ἅμα τῇ πρωτοκολῆσει τῆς αἰτήσεως περὶ διαζεύξεως ὑπὸ τῆς ληξιαρχικῆς Σοβιετικῆς ἀρχῆς (ἄρθρ. 18—20, 139—141).

Σημειωτέον ὅτι ἀνάλογος νομοθεσία ὑπάρχει ἐν Κίνα και Ἰαπωνία· τὸ ζήτημα δὲ κατὰ πόσον ἡ τοιαύτη διάλυσις τοῦ γάμου δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῶν δικαστηρίων και τῶν ἀρχῶν τῆς χώρας, τῆς ὁποίας οἱ οὕτω διεζευγμένοι τυγχάνουσιν ὑπῆκοι, ἠρευνήθη πολλάκις και ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Εἰς ἕλας τὰς χώρας, ἐνθα ἀναγνωρίζεται ὅτι ὁ γάμος διέπεται εἴτε ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς τελέσεως αὐτοῦ, εἴτε ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς προσωπικῆς καταστάσεως τῶν συζύγων (νόμος τῆς ἐθνικότητος αὐτῶν), ἀνεγνωρίσθη ὅτι τοιοῦτο διαζύγιον δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ ἐν τῇ χώρᾳ, ἥς οὗτοι τυγχάνουσιν ὑπῆκοι, διότι ἡ διάλυσις γάμου ὑπόκειται εἰς τοὺς ὅρους και λόγους, τοὺς προβλεπομένους ὑπὸ τοῦ νόμου, ὅστις διέπει τὴν τέλεσιν αὐτοῦ και τὴν προσωπικὴν κατάστασιν τῶν συζύγων. Αὐτὴν τὴν λύσιν μᾶς δίδει ἡ Γαλλικὴ και Ἰταλικὴ Ἐπιστήμη τοῦ ἰδιωτικοῦ διεθνούς δικαίου και ἡ παρὰ νομολογία τῶν χωρῶν τούτων.

Ἀλλὰ και ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ἀναγνωρίζεται, ὅτι ὁ γάμος και ἡ διάλυσις αὐτοῦ διέπεται μόνον ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς ἕδρας τῆς νομίμου κατοικίας τῶν συζύγων, συζητεῖται και σήμερον ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν Δικαστηρίων ἡ ἐπελθούσα ἐν Ρωσσίᾳ διάλυσις γάμου δι' Ἀγγλους ὑπηκόους, ἐγκατεστημένους ἐν Ρωσσίᾳ και ἔχοντας τὴν νόμιμον κατοικίαν των ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ὁ διάκμος Ἀγγλος νομομαθῆς Δαϊσάϊ (Dicey), εἰδικευθεὶς εἰς τὰ ζητήματα τοῦ ἰδιωτικοῦ διεθνούς δικαίου, ἀπροκαλύπτως ἀποφαίνεται, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὡς ἔγκυρα τοιαῦτα διαζύγια, ὡς ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν δημοσίαν τάξιν (A. Dicey, A Digest of the Law of England with reference to the Conflict of Law (1832) σ. 939).

Ἀλλ' ἐπίσης και ἡ Ἀγγλικὴ Νομολογία, ἰδίως ἐν δικήμῳ ὑποθέσει (βλ. Hammersmith Marriage Case, Kings Bench, 1917 1)634), ἐν ἣ κατ' ἀρχὴν ἐλύθη τὸ ἀμφισβητούμενον ζήτημα τοῦτο, ἀποφαίνεται ὅτι, ὅταν Μωαμεθανὸς τις, καιτοὶ κάτοικος τῶν Ἰνδιῶν, ἐνουμφεύθη Ἀγγλίδᾳ, συμφώνως πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν Νόμον, ὁ γάμος του δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐγκύρως διαλυθεὶς, ὅταν ἡ διάλυσις αὕτη ἐπετεύχθη εἰς τὰς Ἰνδίας, συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον τῆς κατοικίας του, ὅστις ἐπιτρέπει τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου δι' ἀπλῆς ληξιαρχικῆς πράξεως, τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐνδιαφερομένου, διότι ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ἀντικρως ἀντίθετος πρὸς τὸν Νόμον τῆς Ἀγγλίας, ὅστις διέπει τὴν τέλεσιν τοῦ μετὰ Ἀγγλίδος γάμου. Ὁ συναφθεὶς γάμος, λέγει ἡ εἰρημένῃ ἀπόφασις, δὲν ἀποτελεῖ γάμον εἰδικόν, δυνάμενον νὰ διαλυθῇ δι' ἀπλῆς ληξιαρχικῆς πράξεως κατὰ τὸν Ἰνδικὸν τρόπον τῆς διαλύσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ γάμον Ἀγγλικόν, διεπόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ νόμου. Ἐφ' ὅσον, κατὰ τὸ ἱστορικόν, ὁ Ἰνδὸς ἐκεῖνος Μωαμεθανός, ἔχων τὴν κατοικίαν του εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐνουμφεύθη μὲν Ἀγγλίδᾳ, συμφώνως πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν Νόμον, κατόπιν ὅμως ἐδήλωσεν εἰς τὰς Ἰνδίας, ὡς ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ ἰνδικὸς νόμος, ὅτι διαλύει τὸν γάμον του, ὅπερ κατὰ τὸν ἰνδικὸν νόμον, αὐτοδικαίως ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου, ἄνευ ἐτέρας δικαστικῆς ἐπεμβάσεως.

Οἱ δύο, οὕτω, κύριοι λόγοι τῆς μὴ ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ Δικαστηρίου τοῦ ἐπιτρεπτοῦ τῆς τοιαύτης διαλύσεως ἦσαν οἱ ἑξῆς:

α') Τὰ Ἀγγλικά Δικαστήρια δὲν δικαιοῦνται νὰ ἀναγνωρίσωσιν τὴν διάλυσιν τοῦ ἀγγλικοῦ γάμου, ἐπελθούσαν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως.

β') Ὁ δεῦτερος λόγος εἶναι ὅτι ὁ γάμος οὗτος δὲν ἦτο ἰνδικός, ὑποκείμενος εἰς τὴν Ἰνδικὴν Νομοθεσίαν, καθόσον δὲν συνήφθη ἐπὶ τῇ θάσει ταύτης, συνεπῶς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαλυθῇ κατὰ τὸν τρόπον τὸν προβλεπόμενον ὑπὸ τῶν Ἰνδικῶν Νόμων, καιτοὶ οἱ δύο σύζυγοι εἶχον τὴν κατοικίαν των ἐν Ἰνδίασι.

Συμπεραίνει δὲ ἡ εἰρημένῃ ἀπόφασις, και μετ' αὐτῆς ἅπαντες οἱ Ἀγγλοὶ νομομαθεῖς, ὅτι ὁ χριστιανικός γάμος δὲν δύναται νὰ διαλυθῇ ἢ κατὰ τὸν τρόπον τὸν προβλεπόμενον ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας και συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον, ὅστις διέπει τὴν τέλεσιν αὐτοῦ.

III

Τὸ αὐτὸ δέον νὰ λεχθῇ, κατ' ἀναλογίαν, και ἐπὶ τοῦ προκειμένου, καθόσον δὲν εἶναι περίπτωσις Σοβιετικοῦ γάμου, δυνάμενον νὰ διαλυθῇ κατὰ τὸν Σοβιετικὸν τρόπον, ἀλλὰ γάμου διεπομένου ὡς πρὸς τὴν τέλεσιν και διάλυσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας και τῆς Ἑλληνικῆς Νομοθεσίας. Ταῦτα κατὰ μείζονα λόγον ἰσχύουσι και παρ' ἡμῖν, καθ' ὅσον κατὰ τὸ ἄρθρον 4 πργρφ. 2 τοῦ ἀστικοῦ ἡμῶν νόμου. ὁ γάμος και ὡς πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ «διατρίβοντα» Ἑλληνα διέπεται ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν Νόμων, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου 2228 τοῦ 1920 «περὶ διαζυγίου», τὸ διαζύγιον χωρεῖ μόνον διὰ τὸς ἐν τῷ Νόμῳ τούτῳ προβλεπομένους

καὶ ἀπαγγέλλεται δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως.

Διὰ τούτα ἀποφαινόμεθα :

Ὅτι λύσις γάμου, ἐπελθοῦσα δι' ἀπλῆς δηλώσεως ἐνώπιον τῆς Ρωσικῆς ληξιαρχικῆς Ἀρχῆς, Ἑλλήνων ὑπηκόων, οὐδεμίαν ἐγκυρότητα καὶ οὐδεμίαν ἔννομον συνέπειαν διὰ τὰ ἡμέτερα δικαστήρια καὶ τὰς ἡμεδαπὰς Ἀρχὰς δύνανται νὰ ἔχῃ.

20 Νοεμβρίου 1936

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΠΕΤΡΑΚΑΚΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ

Ἄριθ. Πρωτ. 84204

Ἐν Ἀθήναις τῆ 3 12 1936

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἱεροσημασιῶν καὶ Παιδείας

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1435, 1524, 1552, ἔ. ἔ. ὑμετέρου ἐγγράφου, σχετικῶς μὲ τὸν καθαιρεθέντα ἱερέα Ἀνδρέαν Ζουμπουλάκη, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τὴν ὁμόφωνον γνώμην τῆς ὁλομελείας τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ἔχουσαν οὕτω :

Κατὰ τὴν ἰσχύουσαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἐρήμην ἐκδοθείσης ἀποφάσεως νομοθεσίαν δὲν ἐπιτρέπετο τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τῶν ἐρήμην ἀποφάσεων τῶν Ἐκκλησιῶν. Δικαστηρίων, ἐπιτροπομένων μόνον τῶν τοιούτων τῆς ἐφέσεως καὶ ἀναθεωρήσεως, μεταγενεστέρως ὅμως ἐπιτρέπη τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἀνακοπῆς τῶν τοιούτων ἀποφάσεων διὰ τῶν ἄρθρων 126 καὶ ἐπόμενα τοῦ Νόμου 5383, καὶ ἐρωτᾶται εἰς τὸ ἐρήμην καταδικασθεὶς κληρικὸς πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Νόμου 5383 δύνανται ν' ἀνακόψῃ τὴν ἐρήμην κατ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νεωτέρου νότου νόμου.

Κατὰ τὴν κρατήσασαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ νομολογίᾳ γνώμην, τὴν χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων κανονίζει ὁ νόμος, ὁ κρατῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποφάσεως, καὶ συνεπῶς δὲν δύνανται ἢ ἢ ὁ ἐρήμην καταδικασθεὶς κληρικὸς ν' ἀνακόψῃ τὴν ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ Νόμου 5383, τοῦ ἐπιτρέψαντος τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἀνακοπῆς· ἀλλὰ καὶ ἂν ἤθελε γίνεαι δεκτὴ ἡ γνώμη τοῦ Κωνσταντοπούλου, ἦν ἐν τῇ ποινικῇ αὐτοῦ δικονομίᾳ ἀναγράφει, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ἐνδίκων μέσων κρίνεται κατὰ τὸν νεώτερον καὶ ἐπιεικέστερον ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου νόμον, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκαλύφθη διὰ τῆς τελεσιδικίας, ἡ διαφορὰ πάλιν δὲν δύνανται ν' ἀνακόψῃ τὴν ἐν λόγῳ ἀπόφασιν ὁ κληρικὸς, διότι ἡ ἀπόφασις αὕτη κατέστη πρὸ πολλοῦ τελεσιδικία, εἴτε ἀπορριφθεῖσης τῆς παρὰ τούτου ἀσκηθείσης ἐφέσεως ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, κατὰ τὰ ἐν τῷ ἐρωτήματι τιθέμενα πραγματικὰ περιστατικά.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν ἐπιτρέπεται καὶ ἐκπρόθεσμος ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως, ἡ δὲ ἀληθὴς ἔννοια τοῦ ἄρθρου 128 τοῦ Νόμου 5383,

δι' οὗ ἐπιτρέπη ἢ ἐκπρόθεσμος ἀνακοπὴ, εἶναι, ὅτι αὕτη ἐπιτρέπεται κατὰ τῶν ἐρήμην ἀποφάσεων, τῶν ἐκδοθειῶν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νόμου τούτου.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΥΘΕΙΟΥ, ΟΙΤΥΛΟΥ
ΚΑΙ ΚΥΘΗΡΩΝ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Κατὰ τὴν εὐσημον καὶ ἱερὰν ταύτην στιγμήν τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεώς μου εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον τῆς θεοῦ λαχούσης μοι ἱερωτάτης Μητροπόλεως Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων, δόξαν καὶ αἶνον ἀναπέμπω πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα, ὅστις ἐν τῷ πλούτῳ τοῦ ἀπειρου Αὐτοῦ ἐλέους ἡρετισατὸ με παιδισθέν ἐπὶ τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας Του, ἐσκαπασέ με ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων Του κατὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ ἀγιαστικοῦ, διδασκτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ λειτουργήματος μου καὶ, ἐν τῷ πλήθει τῶν οἰκτιρῶν Του, ἀνήγαγέ με ἐπὶ τὸ ὑπατον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα.

Χάριτας δ' ὀφείλω τῇ ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἧτις ἀγαθυνθεῖσα νὰ ἐπίδη ἐπὶ τὴν ἐμὴν ταπεινότητα καὶ τὸ μικρὸν ἴσως, ἀλλ' ὀλόφυχον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας μου ἔργον μου, προτεινέ με παμπήφως πρῶτον μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων διὰ τὴν ἱερὰν ταύτην Μητρόπολιν.

Καὶ τὴν πάμπληρον ταύτην πρότασιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου θραβεῶν ἡ Α.Μ. ὁ σεπτὸς ἡμῶν Ἄναξ Γεώργιος ὁ Β' ἐπεκύρωσε διὰ τῆς ὑψηλῆς Αὐτοῦ ὑπογραφῆς τὴν γενόμενῃ ἐν τῷ προσώπῳ μου ἐκλογῇν διὰ καὶ καθηκόντως διαδηλῶ πρὸς τὴν Α.Μ. τὴν εὐλαδίᾳ μου καὶ θαυμάτῳ ἐυγνωμοσύνην ὅτι, ἐν τῷ θερμῷ Αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως αὐτῆς διαφέροντι ἔκρινεν ὅτι παρεῖχον ἐκ τῆς προγενεστέρως μου διακονίας ἀσφαλῆ ἐχέγγυα ἐνδελειχῶς ἐργασίας ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας.

Πρὸς ὑμᾶς δὲ τὸν εὐσεβῆ καὶ ἀγαπητότατον λαὸν τῆς κληρωθείσης μοι Μητροπόλεως Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων πῶς τὰς πατρικὰς μου εὐχαριστίας νὰ ἐκφράσω διὰ τὸν εὐλαβικὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν οὐκ ἐκλιπὴν καὶ ἀφοσίωσιν, ἣν ποιικιλοτρόπως ἐξεδήλωσατε πρὸς με, τὸν εὐτυχίσαντα ἀπὸ τοῦδε νὰ εἶμαι ὁ θερμὸς καὶ φιλόστοργος πνευματικὸς Σας πατήρ καὶ ποιμενάρχης· Πῶς τὰς μυριάδας ἀληθῶς ὄλας τῶν θερμοτάτων συγχαρητηρίων νὰ λησμονήσω, συγχαρητηρίων ἐκ δῆμων, ἐκ κοινότητων, ἐκ σωματείων, ἐξ ἱερέων, ἐξ ἐπιστημόνων, ἐκ καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἐξ ἐργατῶν, ἐκ λαοῦ πολλοῦ πάσης τάξεως καὶ γωνίας τῆς ἡρωϊκῆς ταύτης γῆς, συγχαρητηρίων, τέλος, μαρτυρούντων κατὰ τὸν περιφανέστερον τρόπον ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῆς ἐμῆς ταπεινότητος ἀντεπεκρίθη πλήρως εἰς τὸν θερμὸν πόθον καὶ τὴν κοινὴν συνείδησιν ὁλοκλήρου τῆς Μητροπόλεως.

Καὶ ἡ ἐκδήλωσις αὕτη, ἡ ἐνθουσιώδης, ἡ θερμῆ, ἡ πηγαία τῶν ἀίσθημάτων σας πρὸς με, τέκνα μου ἐν

Κυρίω ἀγαπητά, ἐνίσχυε: ἀρρήκτως τὸν μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἐμοῦ, ἀπὸ τῆς πρώτης τῆς ἐκλογῆς μου σιγῆς, γεννηθέντα ἐν τῷ ψυχῇ μου δεσμὸν καὶ σφυρηλατεῖ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἀγάπην μου πρὸς ὑμᾶς «τοῦ τίθεναι τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ τοῦ πεφιλημένου ποιμνίου μου».

Ἄλλὰ ποῖον τὸ κίνητρον τῶν σκέψεων καὶ τῶν πόθων μου, ὥστε νὰ εὐρίσκωμαι σήμερον Θεοῦ εὐδοκία ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς Μητροπολίτης καὶ Ποιμενάρχης Σας; Καὶ πῶς τὸ καθήκον τοῦτο τῆς ποιμαντορίας, τὸ ὑψηλὸν καὶ θαυμάσιον, ἀντελήφθη ἀνεκάθεν καὶ διαθεδακῶ ἰδοῦ καὶ σήμερον ἐπισήμως, ὅτι θέλω ὑπηρετήσει πιστῶς καὶ μετ' ἀφοσιώσεως;

Δὲν ὑπῆρξεν — ἁπολογῶ — δὲν ὑπῆρξεν, ἀγαπητοί, πρὸς με ξένος ὁ πόθος τῆς ἐπισκοπῆς. Ναί! Ἄλλ' ἐπόθησα τὸ χάρισμα τοῦτο, τὸ ὑπατον, οὐχὶ ὡς ἀξιωματικὸν τι τιμῆ καὶ ἀνέσει συμπαρομαρτούμενον, ἀλλ' ὡς «καλὸν ἔργον» κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον, ὡς διακονίαν ὑψηλὴν, πολλὰ καὶ θαυμάσια ἐπιβάλλουσαν, ὡς λειτουργήματα ἱερὰ καὶ ὑπέρογκα, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ἀξίζει κανεὶς προθύμως νὰ καταδαπανήσῃ καὶ σκέψῃ καὶ λόγῳ καὶ ὄρασιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. «Ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθει ὑπὲρ τῶν προβάτων».

Καὶ τῆς προσταγῆς ταύτης τῆς θείας πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος μυσταγωγός, ὁ ἐλάχιστος ἐν Ἱεράρχαις ἐγὼ, θεία εὐδοκία ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς διὰ νὰ ἐργασθῶ καὶ μοχθήσω ὡς ποιμὴν, ὡς διδάσκαλος, ὡς φρουρός, ὡς καθοδηγός εἰς τὸν θαφιλέστερον εὐαγγελικὸν διασπασμὸν σας, εἰς τὴν θαυτοτέραν ἰηροσολιτικὴν σας μορφωσιν, εἰς τὴν θαφιλεστέραν χριστιανικὴν σας καρποφορίαν. Ναί, τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, Ἐρχομαι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ πρὸς ὑμᾶς οὐχὶ ὡς δυνάστης θαυρός, καταδυναστεύων τοῦ λαχόντος μοι κλήρου, ἀλλ' ὡς φίλος καὶ παρηγορητῆς καὶ ἀντιλήπτωρ ὑμῶν εἰς τὰς ποικίλας ἀνάγκας τοῦ βίου σας, τὰς ἀνάγκας σας τὰς πνευματικὰς καὶ θρησκευτικὰς, τὰς κοινωνικὰς καὶ αὐτὰς ἐπι τὰς ὁλικὰς. Ἐρχομαι καὶ παρακαλῶ ἐν ταπεινώσει τὸν Κύριον νὰ ἀναδειχθῶ ἀληθὴν πνευματικὸς πατήρ, τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν οἰκοδομῆς καὶ μορφώσεως σας ἔτοιμος νὰ προσφέρω. Ἰδοῦ πῶς τὸ ἔργον μου τὸ ποιμαντορικὸν ἀντιλαμβάνομαι ἀπέναντι ὑμῶν, τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

Καὶ εἰς τὴν πιστοτέραν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου μου τούτου καὶ εἰς θαφιλεστέραν καρποφορίαν αὐτοῦ καλῶ ἀντιλήπτωρος καὶ συνεργάτης καὶ παραστάτης πάντας ὑμᾶς, ἐκλεκτὸν μου ποιμνιον.

Τὸν ἱερὸν κλήρον καὶ τοὺς ἱεροφάντας τῆς ἐκπαίδευσως, τοὺς ἐπιστήμονας καὶ τοὺς ἐπαγγελματίας, τὴν ἡγήτιδα, τέλος, τάξιν, καὶ αὐτὸν τὸν λαόν.

Καλῶ, ναί, ὑμᾶς ἔλους εἰς σταυροφορίαν μετὰ τοῦ Ποιμενάρχου σας, ἱερὰν σταυροφορίαν ἐναντίον τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας, σταυροφορίαν ἐναντίον τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, σταυροφορίαν ἐναντίον τῆς δυστυχίας καὶ κακοδαιμονίας, τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς ὁλικῆς. Καλῶ ὑμᾶς, πεφιλημένον μου ποιμνιον, εἰς ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, εἰς ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, εἰς ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς εὐθυμίας καὶ εὐτυχίας

τῆς κοινωνίας μας, εἰς δημιουργίαν νέας ζωῆς, ζωῆς πνεύματος καὶ ἀγάπης καὶ εὐσεβείας.

Ναί, **Εὐσεβείας**. Διότι οὐδὲν ἀνώτερον καὶ ὑψηλότερον καὶ ὑπελιμώτερον τῆς εὐσεβείας, ἦτις, κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον, «πρὸς πάντα ὑπελιμὸς ἐστιν ἐπαγγελίαν ἔχουσα τῆς νῦν ζωῆς καὶ τῆς μελλούσης». Ὁφείλομεν, ἀγαπητοί, νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων μας: ὀφείλομεν νὰ θερμάνωμεν καὶ ἀναζωπυρήσωμεν τὴν πατρῴαν εὐσεβείαν μας: ὀφείλομεν νὰ ζήσωμεν ἀπὸ τοῦδε ζωὴν καινὴν ἐν Χριστῷ καὶ ἀγίῳ. Μᾶς ὑποχρεώνει πρὸς τοῦτο ὄχι μόνον ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ὁ ὑπέροχος, ὄχι μόνον αἱ παραδόσεις τοῦ ἔθνους μας, αἱ τίμαι καὶ ἱερά: ἀλλὰ μᾶς τὸ ἐπιβάλλει συνάμα τὸ συμφέρον μας αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπιβίβειον καὶ τὸ οὐράνιον, τὸ τε πρόσκαιρον καὶ τὸ αἰώνιον.

Διότι ἀληθῶς ἡ εὐσεβεία «ἐπαγγελίαν ἔχει: τῆς νῦν ζωῆς καὶ τῆς μελλούσης». Ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, ἡ ὁποία εἶνε γεμάτη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ διαφθορὰν καὶ κακίαν, ἡ εὐσεβεία μᾶς κρατεῖ ἀπροσδλήτους ἀπὸ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν παραζάλην καὶ τὰ δεινὰ ἐπακόλουθα τῆς ἁμαρτίας, καθιστᾷ τὴν ζωὴν μας ἤρεμον καὶ γαλήνιον καὶ εἰρηνικὴν καὶ ὑψώνει τὸν κοινωνικὸν μας βίον εἰς ἐπίπεδα ἀγνά, ἠθικὰ, ἀνώτερα. *Ἔϊνε μικρὰ ἡ εὐτυχία αὐτή;*

Εἰς τὸν ἐπίγειον τοῦτον βίον μας, εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην τοῦ κλαυθμῶνος, ὅπου τὰ ἐμπόδια καὶ αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ πικρίαι εἶνε τὸσον πολλαί, ὅπου αἱ θλίψεις καὶ αἱ δόλαι τὸσον θαθεταὶ καὶ αἱ δοκιμασίαι τὸσον συνήθεις καὶ σπαρακτικαί, ποῖος ἄλλος παρὰ ἡ χριστιανικὴ εὐσεβεία καὶ ἡ ἔκγονος ταύτης πίστις θὰ μᾶς στηρίξῃ, θὰ μᾶς παρηγορήσῃ, θὰ μᾶς ἀνορθώσῃ καταπεσόντας, μὲ νέον θάρρος καὶ ἐλπίδας νέας θὰ μᾶς ὀπλίσῃ εἰς τὸν σκληρὸν καὶ τραχὺν τοῦτον ἀγῶνα. Καὶ εἶνε λοιπὸν, ἀγαπητοί μου, μικρὸν τὸ κέρδος τοῦτο; Ἄλλ' ἂν τὸν παρόντα βίον μᾶς καθιστᾷ τὸσον τερπνὸν καὶ γαλήνιον καὶ εὐτυχισμένον καὶ ἀνώτερον ἢ εὐσεβεία ἢ κατὰ Χριστὸν, πῶς νὰ ἐκδιηγῆθῃ κανεὶς τὸ μέγεθος τῆς ἀρρήτου ἐκείνης εὐδαιμονίας, τὴν ὅποian μᾶς ἐπιφιλιάσει διὰ τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν: Βασιλείαν Θεοῦ καὶ πολιτείαν ἰσαγγέλον καὶ δόξαν ἀγήρω καὶ μακαριότητα ἀτελεύτητον μᾶς ἐξασφαλίζει καὶ τέκνα φωτός καὶ υἱοὺς Θεοῦ κατὰ χάριν μᾶς ἀποκαθιστᾷ.

Πρὸς ζωὴν καὶ εὐδαιμονίαν τοιαύτην, τὴν ἐν Χριστῷ, καλῶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ σήμερον τὸ πεφιλημένον μου ποιμνιον, ὁ ταπεινός ἐγὼ καὶ ἐν Ἱεράρχαις ἐλάχιστος.

Καὶ εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην τοῦ πνευματικοῦ σας πατρὸς καὶ ποιμῆνος πέποιθα ἀκραδάντως ὅτι: θὰ ἀνταποκριθῆτε προθύμως καὶ πλήρως: διότι καὶ ἐγὼ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ ὑμῶν καὶ σεὶς γινώσκετε τὸν ποιμένα σας τὸν πνευματικὸν καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ—εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου—προθύμως ἀκούετε καὶ εἰς νομὰς λοιπὸν σωτηρίους, τὰς νομὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς, μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγίας ἀμύλλης θὰ ἀξιοθώμεν νὰ ἐντυπώσωμεν.

Ἔθελον ἀδελφοί μου «εἰρηνεύετε ἐν πᾶσι», κατὰ τὸν

Ἀπόστολον. Εἰρήνην ἔχετε πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐλευθέρας ὑποταγῆς σας εἰς τὸ πανάγιον αὐτοῦ θέλημα.

Εἰρήνην ἔχετε πρὸς τὸν πλησίον, διὰ τῆς ἀγάπης καὶ φιλαδελφίας σας. Εἰρήνην ἔχετε, τέλος, πρὸς τὸν ἑαυτὸν σας, διὰ τῆς τηρήσεως τοῦ θείου νόμου καὶ τῆς γαλήνης τῆς συνειδήσεώς σας. Καὶ εἰρηνεύοντες οὕτω, τότε μόνον θὰ δυναθῶμεν νὰ ἀποδοθῶμεν ὁλόψυχοι εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ σώτειραν ἐργασίαν, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἄγγελμά μου τὸ ποιμαντορικὸν σήμερον.

Πρὸς τὸ ἄγγελμά μου τοῦτο τὸ ποιμαντορικὸν ἀξιῶ πατρικῶς καὶ ἐλπίζω τὸ οὖς εὐήκοον καὶ πρόθυμον νὰ τεθῆ. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πανοθενούς χάριτος, ἥτις ἐπιδοῦσα ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν μου με ἀξιοῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ παρίσταμαι ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ θώκῳ Ποιμενάρχῃς ἐκλεκτῆς ποιμνῆς, ὑπὸ τὴν θείαν ἐνίσχυσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, εἶμαι δέβαιος ὅτι θὰ ἀξιοθῶμεν σύμφυχοι νὰ δημιουργήσωμεν Ἐκκλησίαν Θεοῦ ζῶσαν, οἰκογένειαν ἀληθῶς χριστιανικὴν, κοινωνίαν ὥτως ἀρμονικὴν καὶ ἀνωτέραν, εὐτυχῆ μὲν τὰ μέλη τῆς καθιστῶσαν ἐν τῷ παρόντι, αἰσιον δ' ἀσφαλῶς προάγγελον τῆς ἀτελευτήτου εὐδαιμονίας τοῦ μέλλοντος.

Μὲ τὴν ἀσφαλῆ δὲ ταύτην καὶ ἀμετακίνητον ἐλπίδα καὶ θεαϊότητα, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, ἀπευθύνω ὑμῖν σήμερον ἀπὸ καρδίας τὸ πρῶτον τὴν ἀποστολικὴν εὐλογία.

«Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν». Γένοιτο.

ΟΙ ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ

Ὁ Ὀλύμπου Καλλίνικος

Ὁ νέος ἐπίσκοπος Ὀλύμπου Καλλίνικος ἐγεννήθη τῇ 23 Μαρτίου 1893 ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ τὰς πρώτας σπουδὰς ἐν τῷ γυμνασίῳ Θεσσαλονίκης εἰσήχθη εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1918 ἀριστοῦχος, ἀνακηρυχθεὶς «διδάσκαλος τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς Θεολογίας».

Μετὰ τριετὴ ὑπηρεσίαν ὡς Σχολάρχῃς Ρυσίου καὶ Ἀρχιδιάκονος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικομηδείας, ὑπὸ λίαν κρίσιμους περιστάσεις κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν ἀπῆλθεν εἰς Γερμανίαν, ἔνθα ἐσπούδασεν ἰδίαις δαπάναις ἐπὶ 4τίαν ἐν τοῖς Πανεπιστημίῳ Λειψίας καὶ Κιέλου φιλοσοφίαν, ἱστορίαν τῶν θρησκειῶν καὶ συστηματικὴν Θεολογίαν παρὰ τοῖς γερμανοῖς Καθηγηταῖς τῶν περιωνύμων τούτων Πανεπιστημίων. Ἐν Γερμανίᾳ σπουδάζων ἐξέδιδε τὸ περιοδικὸν «Προπύλαια» καὶ ἦτο συνεργάτης τοῦ ὄργανου τοῦ Γερμανοελληνικοῦ Συνδέσμου «Ἑλλάς», διδάσκων συγχρόνως καὶ τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἀμβούργου ὡς Lektor.

Ὁ ἀείμνητος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχῃς Φώτιος Β' μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου διώρισεν αὐτὸν ὡς Πατριαρχικὸν Ἀποκρισιάρχον ἐν Μόσχᾳ, ἔνεκεν ὅμοις πολιτικῶν λόγων δὲν κατέστη δυνατόν νὰ μεταβῆ ἐκεῖ. Ἀπὸ τετραετίας ὑπηρετεῖ εὐδοκίμως ὡς Ἱεροκήρυξ Θεσσαλονίκης.

Ὁ Περιστερᾶς Εὐστάθιος

Ὁ Ἐπίσκοπος Περιστερᾶς Εὐστάθιος Σκάρπας ἐγεννήθη τῇ 3 Μαρτίου 1888 ἐν Γρεβεντίῳ τοῦ Ζαγορίου. Ἀποφοιτήσας τοῦ Σχολαρχείου τῆς πατρίδος αὐτοῦ κατὰ τὸ 1901, μετέβη εἰς Σμύρνην ἐπὶ διετίαν διακούσας μαθήματα ἐν τῇ ἐκεῖ Ἀμερικανικῇ σχολῇ. Τῷ 1904 κληρωθεὶς ὡς Ζαγορίσιος εἰσήχθη εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολὴν, μετὰ τὴν ἐκ τῆς ὁποίας ἀποφοίτησιν του τῷ 1908 ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀποφοιτήσας δ' αὐτῆς διήκουσεν εἴτα καὶ ὅλον τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῆς Νομικῆς αὐτοῦ Σχολῆς. Τῷ 1910 ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Γεωργασίου, τὸ δὲ 1910 πρεσβύτερος, ἐχειροθετήθη δὲ εἰς ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως Βασιλείου.

Τῷ 1919 μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν διορίσθη εἰς διαφόρους ἐνορίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὡς ἱερατικὸς προϊστάμενος, ὁπόθεν τὸ 1921 διορίσθη βοηθὸς Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος τῆς ἐκεῖ Ὑπᾶτης Ἑλληνικῆς Ἀρμαστίας, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1923 διορίσθη ἱερατικὸς προϊστάμενος τοῦ ἐν Πειραιεῖ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου, ὁπόθεν τὸ 1931 προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σπυριδωνος ὡς Πρωτοσύγκελλος αὐτοῦ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεβούσα εἰς δύο συνεδρίας κατὰ τὴν λήξαν ἐβδομάδα τῇ 14 καὶ 16 τρέχοντος ἡρχολήθη ἐπὶ διαφόρων ὑπηρεσιακῶν ζητημάτων, διακόψασα εἴτα τὰς ἐργασίας αὐτῆς προκειμένοι οἱ Σεβ. Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν ἐπὶ ταῖς ἐπὶ θύραις μεγάλαις τοῦ χριστιανισμοῦ ἐφορταῖς.

—Τὸ νέον Κεντρικὸν Συμβούλιον τοῦ Ταμείου τοῦ Κλήρου (ΤΑΚΕ) ἀπετελέσθη ἐκ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ὡς Ἐπιτίμου Προέδρου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας ὡς Οἰκονομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλαβρυτιῶν καὶ Αἰγιαλείας ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου με ἀναπληρωτὴν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Θήρας, τοῦ Πανοσιολ. Ἀοχιμ. Κυρίλλου Ψύλλα, τῶν Αἰδεσ. Πρωτοπρεσβυτέρων Ἠλία Ἀνδρικοπούλου, Λουκά Παπαναστασίου καὶ Νικολάου Παπαδοπούλου, τοῦ κ. Δημ. Πετρακάκου Β. Ἐπιτρόπου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, τοῦ κ. Ἰ. Νικολίτσα ὡς Γενικοῦ Διευθυντοῦ, τοῦ κ. Νείλου Σακελλαρίου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας κ. Λ. Φιλιππίδου. Τὸ Συμβούλιον τοῦ ΤΑΚΕ. συνηλθεν εἰς πρώτην συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἀπεφάσισε δὲ, πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅπως ἀποστείλῃ τὰς συμπληρώσεις τῶν μισθῶν τῶν ἐφημερίων τῆς β', τριμηνίας.

—Τὸ νέον Συμβούλιον τοῦ Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως Ἐκκλησιᾶς Παρουσίας ἀπετελέσθη ἐκ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ὡς Ἐπιτίμου Προέδρου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας ὡς Οἰκονομικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κασσανδρείας καὶ Ἠλείας ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ κ. Δημ. Πατροκάκου Βασ. Ἐπιτρόπου, τοῦ κ. Ἰω. Νικολίτσα Νομικοῦ Συμβούλου τοῦ Κράτους ὡς Γενικοῦ Διευθυντοῦ, τοῦ κ. Κ. Κυριακοπούλου Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας, με ἀναπληρωτὴν τὸν κ. Δημ. Τσοπλακίδην, τὸν κ. Χρ. Σχίμφε Ἀρτοποιίτην με ἀναπληρωτὴν τὸν κ. Κ. Πουρναράν, τὸν κ. Σ.

Οικονομάκη Σύμβουλον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου με ἀναπληρωτὴν τὸν κ Γ. Τσιριγώτην, τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Π. Λυκαρδόπουλον καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Μαυρίκη. Τὸ Συμβούλιον συνήλθεν εἰς συνεδρίαν τὴν παρελθούσαν Δευτέραν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μαν. Ἀρχιεπισκόπου.

—Κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ πρωτοβαθμίου συνοδικοῦ δικαστηρίου τῆς 11ης Σεπτεμβρίου ἐν. ἔτους εἰσῆχθη πρὸς ἐκδικασιν ἐκπρόθεσμος ἀνακοπὴ τοῦ καθηρημένου ἱεροῦς Ἀνδρέου Ζυμπουλάκη. Ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος ἐξήγησε τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἀνακοπῆς, διότι κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελεστικῆς τῆς ἀποφάσεως δὲν ὑπῆρχε τεθετεπόμενον τὸ ἐνδικον μέσον τῆς ἀνακοπῆς, ἐπὶ πλέον δὲ ὁ ἐκπρόθεσμος ἀνακόπων ἔβρασε ἔφρασαν ἀπορριφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου δικαστηρίου. Τὸ δικαστήριον κατόπιν τῆς ὁμιλίας κ. Δ. Πετρακάκου ἀπεφάνε νὰ ἐρωτήσῃ τὸ νομικὸν συμβούλιον ἐπὶ τοῦ παραδεκτοῦ ἢ μὴ τῆς ἐκπρόθεσμος ἀνακοπῆς. οὗτος τὴν γνωμοδότησιν ἐκονοποίησε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὸ Ἐκπρωτεύον Ὁρωσκειμάτων καὶ Παιδείας διὰ τοῦ ἐν τῷ φύλλῳ τοῦ φ τῆς Ἐκκλησίας δημοσιευόμενον ἔγγραφον αὐτοῦ.

—Τῇ 10 Δεκεμβρίου ἔληξαν τὰ μαθήματα τῆς ἐν Ζακύνθῳ ἐκκλησιαστικῆς προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς καὶ τῇ 11 Δεκεμβρίου ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν ἐν τῷ ἱερῷ μητροπολιτικῷ ναφ τῆς πόλεως. Οἱ ὑποψήφιοι 18 τὸν ἀριθμὸν, ἐξετασθέντες εἰς πάντα τὰ μαθήματα, ἀπῆνθησαν εὐστόχως λαβόντες ἅπαντες ἀπολυτήρια τῆς σχολῆς. Ἡ σχολὴ αὕτη καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος ἐλευτούργησε τακτικῶς ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου διδάξαντος ἀνελλιπῶς τὰ μαθήματα τῆς Λειτουργικῆς, Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, Ὀμιλικῆς καὶ Ἐρμηναίας περικοπῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐν αὐτῷ ἐδίδαξαν καὶ τρεῖς ἕτεροι θεολόγοι διδάσκαλοι.

—Τῇ 14 λήγοντος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ὑδρας, Σπυτιῶν καὶ Αἰγίνης κ. Προκόπιος ἐπισκέφη τὴν Αἴγιαν. Αἱ ἀρχαί, ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς τῆς Αἰγίνης ἐπεφύλαξαν εἰς τὸν ἀφιχθέντα ἱεράρχην ἐξαιρετικῶς ἐγκάρδιον καὶ μεγαλοπρεπῆ ὑποδοχὴν. Κατὰ τὴν ἀποβιβασίν του ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου παρίσταντο ἅπαντες αἱ πολιτικά, δημοικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, ὀλόκληρος ὁ κληρὸς μετὰ ἐξαπτερύγα τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσιν μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν καὶ ἄπειρον πλῆθος κόσμου. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μετέβη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν, ὅπου καὶ ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν τελεθεῖσαν δοξολογίαν. Ἀκολουθεῖς ὁμίλησεν ἀναπτύξας τὸ διοικητικὸν του πρόγραμμα.

—Τῇ 20 λήγοντος μηνὸς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων κ. Προκόπιος μεταβὰς εἰς τὴν ἔδραν αὐτοῦ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος καὶ τοῦ Πανσο. Ἡγουμένου Παντέλης ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τὸν ποιμνίον αὐτοῦ μετὰ μεγάλαν τιμῶν. Ὁδηγηθεὶς δὲ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν προέστη τῆς κεκανονισμένης ἱερᾶς ἀκολουθίας ἐπὶ τῇ ἐνθρονίσει αὐτοῦ καὶ ἀπήγγειλε τὸν ἐνθρονιστήριον αὐτοῦ λόγον.

—Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρ. Ὀκτωβρίου ἤρξατο ἡ λειτουργία τῶν 6 Κατηχητικῶν σχολείων τῆς Μυτιλήνης καὶ τῶν 13 τῆς ὑπαίθρου.

—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἐφημερίους τῆς ἐπαρχίας του ὑπέμνησε δύο προτέρας ἐγκυκλίους αὐτοῦ, δι' ὧν ἀπηγόρευσε νὰ μνημονεύνται ὀνόματα κατὰ τὴν μεγάλην Εἴσηδον, συνίστα δὲ ὅπως τὸ μνημόσυνον αὐτῶν γίνηται μόνον κατὰ τὴν προσκομιδὴν καὶ ὅτε ψάλλεται τὸ «Ἄξιόν ἐστιν». Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπετρέπη τὸ μνημόσυνον ὀνομάτων εἰς τὸ «εἰπωμένων πάντες» μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὁσῶς τελοῦνται ἰδιωτικῶς λειτουργία κατὰ τὰς καθημερινάς.

—Φιλάνθρωπος Μυτιληναῖος ἐπισκεφθεὶς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μυτιλήνης διέθεσεν ἀνανώμως ὑπὲρ τοῦ ἐπ' ἀρχαῖς τὸν ἐκπαιδευτικῶν Θεραπειῶν Ἡ. Ὑγείας 100.000 δραχ.

—Εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου 182 ἐδημοσιεύθη ἡδη Β. Διατάγμα περὶ ὀργανώσεως τῆς διὰ τοῦ ἀνωτέρου νόμου ἀναγνωρισμένης ὡς ἐπίσημον Σχολῆς τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν.

Πρὸς τοῦτο συνιστᾶται ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς σχολῆς ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου ὡς προέδρου, ἐνὸς συνοδικοῦ ἀρχιερέως ὡς ἀντιπροέδρου, ἐνὸς ἀκαδημαϊκοῦ βυζαντινολόγου, ἐνὸς καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ διευθυντοῦ τῶν Ὁρωσκειμάτων παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ Παιδείας καὶ τῶν καθηγητῶν Α' τῶν ἐδικῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς. Μαθήματα οὐρίζονται: 1) τὸ θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν μέρος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς 2) Ὑμνολογία καὶ Μετρική, 3) Λειτουργικὴ καὶ Τυπικόν, 4) Ἱστορία καὶ Παλαιογραφία τῆς Βυζαντινῆς, 5) Ἀπαγγιλία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγνωσμάτων καὶ 6) ἀνάλογα μαθήματα τῆς Ἐθνωπαϊκῆς μουσικῆς. Τὸ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς σχολῆς ἀπορριμόμενον πτυχίον ἱεροψάλτου—φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ προέδρου τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Ὁδείου—δίδει δικαίωμα διορισμοῦ εἰς θέσιν ἱεροψάλτου, ἐφ' ὃ πτυχίον μουσικοδιδασκάλου δίδει δικαίωμα διορισμοῦ εἰς θέσιν διδασκάλου τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς εἰς ὅσας σχολὰς διδάσκαται αὕτη ὡς καὶ διευθυντοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χοροῦ τέλος δὲ τὸ διπλῶμα μουσικοδιδασκάλου δικαίωμα, ἔτι δὲ καὶ τὸν διορισμὸν εἰς θέσιν ἱεροψάλτου. Προτιμῶνται δ' ἐφεξῆς οἱ ἔχοντες τοιοῦτον διπλῶμα ἢ πτυχίον ὡς καὶ οἱ ἐπὶ ἐξάμηνον μετεκπαιδευθέντες ἐν τῇ νῆα σχολῇ καὶ ὑποστάντες ἐπιτυχῶς τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις.

—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας Ἀντώνιος δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τὸ ποιμνίον του ἀνήγγειλεν ὅτι παρεπτός τῶν ἡδη λειτουργούντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ Κατηχητικῶν σχολείων θὰ λειτουργήσωσιν ἐφέτος ἄλλα τρία διὰ τοῦ; ἐργαζομένου; νέους ἀναπτύσσωσιν δὲ τὴν ἐκ τῶν τοιοῦτων σχολείων ὀφέλειαν προέτρεψε τοὺς μὲν νέους νὰ φοιτήσωσιν εἰς αὐτὰ, τοὺς δὲ γονεῖς νὰ ἐπαγρυπνώσωσιν ἐπὶ τῆς τακτικῆς τῶν φοιτήσεως.

—Διὰ Β. Διατάγματος τὸ χωρίον Βαλτίστη τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιῆς καὶ Κονίτης ἀποτελεῖ τοῦ λοιποῦ ἰδίου ἐνορίας, ἔχουσαν ἐνοριακὸν ναὸν τὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

—Ὅμοίως διὰ Β. διατάγματος ὁ ἱερὸς ναὸς ἁγίου Νικολάου τῆς Κοινότητος Σιδαρίου τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Κερκύρας ἀποσπώμενος τῆς ἐνορίας ἁγίου Νικολάου Περούλαδων ἀποτελεῖ τοῦ λοιποῦ ἰδίου ἐνορίας.

—Διὰ Β. διαταγμάτων συνεχωρεύθησαν ἢ μὲν ἱερὰ μονὴ Ρόμβων τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας τῇ ἱερᾷ μονῇ Παντοκράτορος τῆς αὐτῆς μητροπόλεως, ἢ δὲ ἱερὰ μονὴ Ἁγιοῦντος Ταξιαρχῶν τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ἀργοῦδος τῇ ἱερᾷ μονῇ Κασσαλά

—Ταλαντίου τῆς αὐτῆς μητροπόλεως.

—Διὰ Β. διαταγμάτων διορισθησαν μέλη τοῦ Ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου α) τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Θήρας τακτικὰ μὲν οἱ ἀρχιμ. Μακάριος Σιγγάλας καὶ Μάρκος Βασίλειος, ἀναπληρωματικὰ δὲ οἱ αἰδεσ. Γεώργιος Δεναξᾶς καὶ Παναγ. Βιβραροῦχος, καὶ β) τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως τακτικὰ μὲν οἱ αἰδεσ. Βασίλ. Δανίδης καὶ Ἰωάννης Ἀλατᾶς, ἀναπληρωματικὰ δὲ οἱ αἰδεσ. Γεώργ. Ταβανιώτης καὶ Σταῦρος Κουγιουμτζόγλου.

—Διὰ Β. διατάγματος ὁ συνοδικὸς Καμπουρέκια Πετρίλου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ἀποσπασθεὶς τῆς ἐνορίας ἁγίου Νικολάου Μαγείρου ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐνορίαν, ἔχουσαν ἐνοριακὸν ναὸν τὸν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς.

—Ὅμοίως διὰ Β. διατάγματος οἱ συνοικισμοὶ Ἄνω ἅγιος Βλάσιος Σκαλίτων καὶ Τσικαλιεῖκα τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ναυπακτίας καὶ Ἐθρουτιᾶς ἀποτελοῦσι τοῦ λοιποῦ ἰδίου ἐνορίαν, ἔχουσαν ἐνοριακὸν ναὸν τὸν τοῦ ἁγίου Βλασίου.

—Ὅμοίως διὰ Β. διατάγματος ἡ Κοινότης Ἀσφάκια τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἀναγνωρίσθη ὡς ἰδία ἐνορία, ἔχουσα ἐνοριακὸν ναὸν τὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

—Ὅμοίως διὰ Β. Διατάγματος ὁ συνοικισμὸς Πλαταιῶν Τριχοῦνας τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, ἀποσπασθεὶς τῆς ἐνορίας Παραβόλας, ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐνορίαν ἔχουσαν ἐνοριακὸν ναὸν τοῦ τῆς Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

* Αρχιεπισκοπή Ἀμερικής.—Ἐν τῇ παρεκκλησίᾳ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τῆς ἐν Cambridge Mass τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Θεολογικῆς Σχολῆς ὁ κληρὸς τῆς ἐκεῖ ἐλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν τῇ μεσολαβῆσει καὶ ταῖς προσπαθείαις τοῦ Καθηγητοῦ Kenneth Konant τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Harvard. Τὴν θείαν Ἱερωσύνην ἐτέλεσεν ὁ πρωτοπρ. Βασίλειος Εὐθύμιος, ἑφημέριος τῆς ἐν Βοστώνῃ ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, χωρὶς δὲ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μουσικοῦ Γ. Ἀλεξίου εἰραλλε, παρόντων καὶ ἄλλων ὀρθοδόξων κληρικῶν καὶ πολλῶν ἀμερικανῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μεταξὺ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱ. Συνόδου κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῆς συνεδρίας ἐλήφθησαν καὶ ἡ περὶ ἐνεργείας ἐξάνου πρὸς ἀνακοδόμησιν τῆς ἐν Παλαιᾷ Καίτῳ ἐτοιμορρόπου μονῆς ἁγ. Γεωργίου, ἡ καταδικὴ τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν ὡς πράξεως ἀσβεσῆς, ἡ ἀπαγόρευσις εἰς τοὺς κληρικοὺς ὁπωσδήποτε ἐπὶ τῶν πρὸς καῦσιν προοριζομένων νεκρῶν ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας ἢ ἐπιμνημόσυνου δεήσεως καὶ ἡ περὶ ἀντιπροσωπεύσεως τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας εἰς τὸ ἐν Ἐδιμβούργῳ κατὰ τὰ προσαχθῆς ἔτος συγκληθησόμενον παγκόσμιον συνέδριον «Πίστews καὶ Τάξεως» ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λεοντοπόλεως Χριστοφόρου καὶ Ἀξιώμης Νικολάου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Συννεμία τῶν ἀνωμαλιῶν τῶν προκληθεισῶν ἐκ τοῦ ζητήματος τοῦ Μητροπολίτου Ἐρέσης Ἐπιφανίου, ἱκανοὶ λαϊκοὶ ἰδίως τῆς περὶ τὴν Τρίπολιν περιφερείας δυσαρστηθέντες μετέστησαν εἰς τὴν παπικὴν Ἐκκλησίαν, μετ' ὃ ἐπηκολούθησεν ἡ χειροτονία ἐπισκόπου Βασιλείου Ἐφραίμ Χύκαρη ὡς τιτουλαρίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμάστριος ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ σύρου Πατριάρχου Ἀντιοχείας Καρδινάλιου Tarruni.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Κατ' εἰδήσεις ἐκ Ρωσίας, συννεμία τῆς καταστροφῆς τῶν ἐν Νόβροφοδ ναῶν οὐδεὶς πλέον ἐν τῇ πόλει ναὸς ἀπέμεινε. Ἐν Μόσχᾳ ἀπέμειναν δὲ μόνον κοιμητήριον τὰ ἐκ τῶν λοιπῶν κοιμητηρίων ἐπιτάφια μάρμαρα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ μαρμαρώσεως τῆς ὑπογείου σιδηροδρομικῆς σήραγγος.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Τὸ κατὰ τὸν νόμον 5383 Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον πρὸς τὸν μοναχὸν Πολύκαρπον ἢ Πέτρον Λίπαρην.

(Ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι, βάσει τοῦ ἀρθρου 55 τοῦ ὡς ἄνω νόμου, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐν τῷ συνοδικῷ μεγάρῳ τῆς 5 Φεβρουαρίου 1937 ἡμέρᾳ Παρασκευῆ καὶ ὥρα 9 π. μ. ἵνα δικασθῆς. Προσπεδηλοῦμεν δὲ σοι ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Μαρωνεὶας Ἀνθιμος

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Πολ. Κουτσουπίδης.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Τὸ κατὰ τὸν νόμον 5383 Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον πρὸς τὸν ἱερ. Χρυσόστ. Μίαρην ἢ Ζαφειρίου τέως ἐφημ. Περιβολίου Κερκύρας.

(Ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι, βάσει τοῦ ἀρθρου 55 τοῦ ὡς ἄνω νόμου, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐν τῷ συνοδικῷ μεγάρῳ τῆς 5 Φεβρουαρίου 1937 ἡμέρᾳ Παρασκευῆ καὶ ὥρα 9 π. μ. ἵνα δικασθῆς. Προσπεδηλοῦμεν δὲ σοι ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Μαρωνεὶας Ἀνθιμος

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Πολ. Κουτσουπίδης.

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων.

* Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 81 τῆς κωδικοποιήσεως τοῦ νόμου 5439 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς χηρευούσας θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν 1) Μαγάλου Μπισδουνίου, 2) Ἐλάτης, 3) Λιγκιάδων, 4) Μακρύνου, 5) Ἀνθοχωρίου, 6) Κάτω Ἀσπροχωρίου, 7) Ἀγίας Τριάδος, 8) Ἐλευθεροχωρίου, 9) Ζαραβουτοίου, 10) Σενίκου, 11) Μπισδουνοπούλου, 12) Νεοχωροπούλου, 13) Πετσάλης καὶ 14) Δραγονοῦς ὅπως ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν μέχρι τῆς 18ης Δεκεμβρίου 1936 τὰ ἐπὶ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ νόμου 5439 ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν πρὸς ἀνακήρυσιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων ἐφημερίων. Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 24 Δεκεμβρίου 1936. Ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων κ. α. α. Ὁ Πρωτοσύγκελος Εὐστάθιος.

Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος

Χηρευούσης τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας ἁγίου Γεωργίου τοῦ τέως Δήμου Ἰστυαίας, προσκαλοῦνται οἱ βουλομένοι νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντες τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τὰ ἐπὶ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων ὁριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Χαλκίδι τῇ 8 Δεκεμβρίου 1936. † Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σπάρτης

Συνφεδὰ τῷ ἀρθρῳ 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 22ας Δεκεμβρίου 1936 ἔτους ὑποβάλλωσι μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἐφημερίου διὰ τὴν χηρευούσαν θέσιν τοιοῦτου ἐν τῷ χωρίῳ Δέμηνα τοῦ τέως Δήμου Τρινάσου. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 10 Δεκεμβρίου 1936. † Ὁ Σπάρτης Διονύσιος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Κενωθείσης τῆς θέσεως ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Χατωῦσης Μαντινείας, συννεμία θανάτου τοῦ ἐφημερίου Ἀντ. Παπαδοπούλου, προσκαλοῦνται οἱ ἔχοντες τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἱερατεῦσιν ἐν αὐτῇ, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ὅσον τάχιστα δι' αἰτήσεώς των τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά. Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία», τῷ ἀθηναϊκῷ καὶ ἐντοπιῷ τύπῳ καὶ δι' ἐπικολλήσεως εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ Τρίπολις τῇ 10 Νοεμβρίου 1936. † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός.

Ἱ. Μητρόπολις Δράμας καὶ Φιλίππων

Προσκαλοῦνται οἱ ἔχοντες τὰ ἐπὶ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ νόμου 5439 ὁριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ἐάν βούλωνται, ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, συνφεδὰ τῷ ἀρθρῳ 83 τοῦ ὡς ἄνω νόμου πρὸς ἀνακήρυσιν ὑποψηφίων διὰ τὰς χηρευούσας ἐφημεριακὰς θέσεις 1) τοῦ ἐν Δράμᾳ Ἱ. Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, 2) τοῦ ἐν Δράμᾳ ἱ. ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, 3) τοῦ ἐν Ἀδριανῇ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ 4) τοῦ ἐν Πλατανιά ἱ. ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἐν Δράμᾳ τῇ 15 Δεκεμβρίου 1936.

† Ὁ Δράμας καὶ Φιλίππων Βασίλειος

Ἱ. Μητρόπολις Χίου

Καλοῦμεν πάντας τοὺς ἔχοντας τὰ ἐπὶ τοῦ νόμου 5439 ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν ἐφημερίου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τῆς Κοινότητος Πισπιλοῦντος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐπαρχίας ὅπως μέχρι τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1937 ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἄπαντα τὰ ἐπὶ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ νόμου 5439 προβλεπόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα. Ἐν Χίῳ τῇ 15 Δεκεμβρίου 1936. † Ὁ Χίου Ἰωακείμ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΙΔ' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,"

ΝΟΜΟΙ

Ἀναγκαστικὸς νόμος περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Μαΐου 1932 κωδικοποιηθέντος νόμου 5438 «περὶ Καταστατικοῦ νόμου τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» 289. Ἀναγκαστικὸς νόμος περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 290. Ἀναγκαστικὸς νόμος περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ νόμου 5438 τοῦ κωδικοποιηθέντος διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 25 Μαΐου 1932 «περὶ Καταστατικοῦ νόμου τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» 305.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Ἐκκλησις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ὑπὲρ τῆς γενικῆς εἰρήνης 4. Ἐκκλησις τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου ὑπὲρ τῆς εἰρήνης 17. Ἐγκύκλιος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν περὶ τῆς περὶ τοῦ δισέκτου ἔτους λαϊκῆς προλήψεως ὡς ἔτους δυστυχίας 18. Ἐγκύκλιος τῆς Ἱεραῆς Συνόδου περὶ τοῦ τρόπου ἀνακοινώσεων τῶν Ἱεροσχωρῶν πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον 305. Ἐγκύκλιος τῆς Ἱ. Συνόδου περὶ ἐπικουρίας τῶν ἀπόρων 421.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πατριαρχικά εἰρηνικά γράμματα καὶ ἀπαντήσεις σ. 89.

ΕΟΡΤΙΑ

Γρηγορίου Παπαμιχαήλ Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι ἐν τῇ θεολογίᾳ καὶ τοῖς γράμμασι (30 Ἰαν.) 33. *Τοῦ αὐτοῦ* Τὰ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας 65. *Τοῦ αὐτοῦ* Τὸ ἑλληνικὸν Δίπτυχον (25 Μαρτίου) 97. *Μεσσηνίας Πολυκάρπου* Ἴδε ὁ ἄνθρωπος» 107. *Ἱερισσοῦ Σωκράτους* Ἡ ἀξία τοῦ Ἰησοῦ 108. *Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου* Χριστὸς ἀνέστη! 121. *Γρηγορίου Παπαμιχαήλ* Τὸ μυστήριον τῆς Θεολογίας 161. *Τοῦ αὐτοῦ* Ἡ σαγήνη τῆς οἰκουμένης 169. *Τοῦ αὐτοῦ* Πέτρος καὶ Παῦλος (29 Ἰουνίου) 201.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Γρηγορίου Παπαμιχαήλ Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἀκαδημίας 25. *Τοῦ αὐτοῦ* Ἡ μοναδικὴ ἀπουσία (τοῦ Εὐαγγελίου ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν λογίων) 49. *Τοῦ αὐτοῦ* Τὸ κέντρον τῆς προσοχῆς (τὸ Ἐγὼ) 57. *Τοῦ αὐτοῦ* Οἱ κείμενοι νόμοι 137. *Τοῦ αὐτοῦ* Τὸ μέγα πρόβλημα 153. Ἐπιβεβῶν ἐπέτειος (παλαιομερολογικὰ) 177. Ἡ ταφὴ τῶν βασιλέων 369.

ΚΗΡΥΓΜΑ

Εὐαγγελικαὶ ἀλήθειαι 5, 20, 27, 34, 45, 50, 58, 66, 77, 84, 93, 103, 110, 122, 133, 146, 154, 162, 170, 179, 190, 194, 202, 211, 234, 247, 269, 279, 292, 307, 322, 354, 371, 378, 415, 422.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Ι. Σ. Ράμφου Τὸ Μινιστέριον τῆς θρησκείας πρὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἱ. Συνόδου 8. *Erich K. Seebert* (—Ἱερων. Κοτσώνη) Ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς 20,

37, 147, 164. *Κ. Ι. Δουβουνιώτου* Ἐγκύκλιοι καὶ ἔγγραφα ἀποκείμενα ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου Κιμῶλου 27, 35, 50, 127, 138, 194, 205. Ἡ ἐν Παλαιστίνῃ κατάστασις 61. *Ἀρχιμ. Ἐμμανουήλ Καρπαθίου* Ἡ Ἐπικλήδεια ἔθιμα ἐν Νάξῳ ἐπὶ τουρκοκρατίας 180. *Γ. Βαλέτα* Οἱ Ἰωαννίται τῆς Ρόδου καὶ ἡ πειριτικὴ ἔτων δρασις 332. *Ἀρχιμ. Ἐμμανουήλ Καρπαθίου* Ἄγνωστοὶ τινες σελίδες περὶ τοῦ Θεοφίλου Καίρη 339, 350. *Τοῦ αὐτοῦ* Πρῶται ἀφορμαὶ συγκρούσεων ὀρθοδόξων καὶ λατίνων ἐν Νάξῳ ἐπὶ τουρκοκρατίας 380.

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Κ. Δουβουνιώτου Δωρεὰ χειρογράφων εἰς τὸ Θεολογικὸν Σπουδαστήριον: δωρηταὶ Ἀμ. Ἀλιβιζάτος 6, Κ. Ι. Δουβουνιώτης 147, Ν. Παπαμιχαήλης καὶ Ἰω. Καραμπίνης 155. *Τοῦ αὐτοῦ* Ἐπιτολὴ Γεωργίου Κορεσίου πρὸς Θεόφιλον Κορυδαλέα 282, 298, 313. *Π. Ι. Μπρασιώτου* Ὁ ἀνευρεθεὶς παλαιότατος πάπυρος 321. *Κ. Δουβουνιώτου* Δωρεὰ μουσικοῦ χειρογράφου εἰς τὸ Θεολογικὸν Σπουδαστήριον (Πέτρος Λαμπαδάριος ὁ Πελοποννήσιος, Πέτρος Βυζάντιος, Γρηγόριος Λαμπαδάριος) δωρητὴς Κ. Ζαρκάδας 323. *Τοῦ αὐτοῦ* Δωρεὰ χειρογράφων εἰς τὸ Θεολογ. Σπουδαστήριον: δωρητὴς Λ. Κωνσταντίνου 378.

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

Ἐκθεσις τῆς ἐν Βρυκουρεστίῳ διασκέψεως ἄγγλων καὶ ὀρθοδόξων ρουμάνων περὶ τοῦ κύρους τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν 185. *Ι. Δ. Φραγκούλη* Θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν πνεῦμα 217. *Π. Τρεμπέλα* Κοινωνία τῶν ἁγίων 416, 424.

ΘΗΚΑ

Κ. Ι. Δ. Σκέψεις εὐσεβεῖς 21, 37, 93, 197, 203, 215, 313, 333, 350.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

W. T. (διασκευὴ *Γ. Π.*) Ἡ χριστιανικὴ Ἁγία Τριάς 26, 44. Ἡ θεία Ἐνσάρκωσις 156. Ὁ λόγος τῆς Ἐνσαρκώσεως 163, 170. *Γρηγορίου Παπαμιχαήλ* Τῆς ἱστορίας τὸ βεβαιότερον γεγονός (ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει) 105. *Τοῦ αὐτοῦ* Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ἀπ. Παύλου καὶ ὁ ὀρθολογισμὸς 216. *Τοῦ αὐτοῦ* Τὸ ψυχολογικὸν πρόβλημα τῆς Καινῆς Διαθήκης 345, 353, 361, 377, 4

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ

Οἱ νέοι Μητροπολίται (Προβέξης Ἀνδρέας, Καστορίας Νικηφόρος, Ναυπακτίας Γερμανός, Φωκίδος Ἀθανάσιος) 100. Λύσις παλαιοῦ ζητήματος (περὶ τῆς Γερμανεῖου Σχολῆς) 225. *Ἀμίλια Σ. Ἀλιβιζάτου* Αἱ ἐνωτικαὶ Ὄργανώσεις καὶ ἡ Ἐκκλησία μας 260. Οἱ νέοι Ἱεράρχαι Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος, Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων Προκόπιος, Βρεσθένης Γερμανός, Ταλαντίου Παντελεήμων) 315. *Μ. Ἀρχιμ. Μιχ. Κωνσταντινίδου* Σχέσεις ἀγγλικανῶν καὶ ὀρθοδόξων 324, 337, 346, 355, 362, 374, 379, 418. Οἱ νέοι Ἐπίσκοποι ὁ Ὀλύμπου

Καλλίνικος, ὁ Περιστερεῶς Εὐστάθιος 431.

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑ

Ἐπιτομή τῶν ἐπιτομῶν τῶν νεκροταφείων 66.
Δ. Ματαράγκα Περί ὄρκου καὶ διαβεβαίωσης 165.
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσσοστόμου Τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες 228, 241, 257, 273. **Δημ. Πετρακάκου** Τὰ διαζύγια τῶν ἐν Ρωσίᾳ ἐλλήνων 427. **Κ. Γεωργακοπούλου** (ὑπουργοῦ) Ἡ γνώμη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου περὶ ἀνακοπῆς ἐρήμην δικαστικῆς ἀποφάσεως κατὰ κληρικοῦ 429.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Ἐμμανουὴλ Μιτυληναίου Ἡ Πολὺ ἠλιβερά συμπεράσματα 60. **Γ. Δ. Φραγκούλη** Αἱ ἱεραὶ εἰκόνες 67. **Β. Βενιαρέλλη** Ἡ ἄρρησκευτικὴ νεοελληνικὴ κοινωνία 262.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ

Γρηγ. Παπαμιχαὴλ Ἱσοίσεις καὶ Ἀλήθεια 423.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ

Γρηγορίου Παπαμιχαὴλ Μία ἀποσαφήνις (ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν θεωριῶν πολιτικῶν τινῶν κομμάτων) 178. **Τοῦ αὐτοῦ** Ἡ προϋπόθεσις τοῦ (κοινωνικοῦ) προβλήματος 193. **Τοῦ αὐτοῦ** Ἡ ἀξία τῶν διατυμπανιζομένων (ἐπὶ τοῦ νέου σχεδίου) πολιτευμάτων τῶν Σοβιέτ) 209. **Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσσοστόμου** Ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ κοινωνικὴ πρόνοια ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινίδου κατὰ τὸν 19ῶν αἰῶνα 306. **Μ. Ἀρχιμ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδου** Ὁ Χριστὸς καὶ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα 308.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ—ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναίου Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις καὶ τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον 157. **Γ. Δ. Φραγκούλη** Ἀντιπαιδαγωγικὴ παράλειψις 203. **Ἐμ. Μυτιληναίου** Σχέδιον προγράμματος Κατηχητικοῦ σχολείου 264. **Π. Ν. Τρεμπέλα** Ἐκθεσις περὶ τῶν ἐν Ὀсло καὶ Dassel συνεδρίων τῶν Κατηχητικῶν σχολείων πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον 293.

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Χαλβατζήδων οὐνιτῶν ἔργα καὶ ἡμέραι (Ἀνταπόκρισις ἐκ Βρυξελλῶν) 58. Ὁ Οὐνίτης (μετ' εἰκόνας) 75. Ἀπόφραξις τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας περὶ τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Ἀττικῆς καθολικοῦ σχολείου 123. Ὁμιλεῖ ὁ Οὐνίτης 149, 158.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ λήξαν πανεπιστημιακὸν ἔτος 12. **Π. Γ. Μπρατσιώτου** Ἡ ἐν Παρισίοις ῥωσικὴ Ἀκαδημία 19. **Ἀμίλκα Σ. Ἀλιβιζάτου** Τὸ Ἀ' ἐν Ἀθήναις Θεολογικὸν Συνέδριον 41. **Δ. Σ. Μπαλάνου** Κράτος-Ἐθνος-Ἐκκλησία 73, 91. **Π. Γ. Μπρατσιώτου** Κράτος-Ἐθνος-Ἐκκλησία ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου 81, 97. **Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου** Κράτος-Ἐθνος-Ἐκκλησία ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου 111. **Δ. Σ. Μπαλάνου** Μία ἀνακεφαλαίωσις (ἐπιστολὴ) 114. **Π. Γ. Μπρατσιώτου** Τελευταία διασάφησις 125. Hans Lietzmann Τὰ παπύρινα εἰρημολογία καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη 145. **Α. Γ. Φυτράκη** Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ εἰς Λέσβον 172. Τὸ Ἀ' ἐν Ἀθήναις συνέδριον τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας 335.

ΛΟΓΟΙ

Ἐνθρονιστήριος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σπάρτης Διονυσίου 129. Ἐνθρονιστήριος τοῦ Σεβ. Ναυπακτίας 140. Λόγος Μηθύμνης Διονυσίου ἐπὶ τῇ ἀποκαλύψει τῆς προτομῆς τοῦ Εὐθυμίου Ζήλων 196. Ὁμιλία τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου (29 Ἰουν.) 213. Προσλαλιὰ τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Παντελεήμονος κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ 340. **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Παπουτσοπούλου** Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (λόγος ἐπὶ τῇ ἐπιτεφῇ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου) 371. Ἐνθρονιστήριος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων Προκοπίου 429.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Φώτιος Β' 3. Σπάρτης Γερμανὸς 14. **Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσσοστόμου** Ἐπικήδειος εἰς Γερμανὸν Σπάρτης 10. Εὐστάθιος Πασχάλης 62. **Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσσοστόμου** Ἐπικήδειος εἰς τὸν Μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως καὶ Παγωνιανῆς Βασίλειον 68. **Θεσσαλιώτιδος Ἱεζεκιὴλ Σπυριδῶν Α. Ταλιαδοῦρος** 86. Ἐλευθέριος Βενιζέλος 94. Κωνσταντῖνος Ἡλιάδης 131. **Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσσοστόμου** Ἐπικήδειος εἰς Μητροπολίτην πρ. Καλαβρυτῶν Τιμόθεον Ἀναστασίου 248. Κιέβου Ἀντώνιος 285.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει 13. Ἡ Ἐκκλησία (τοῦ Ἀρχιεπισκόπου) 13. Ἀνάξια προσοχῆς (13). Ἡ ἐλλειψίς εὐγενείας 13. Ὑπὲρ τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης 14. Ἐσφαλμένη πληροφορία 14. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης 22. Βενιαμὴν Α' 30. Ἀναγκαῖα συμπεράσματα 30. Τί λέγει τὸ Ρερου 30. Οἱ ἄλλοι καὶ ἡμεῖς 30. Ἱστορίας καὶ πραγματικότητος ἀγνοία 38. Ἐπανόρθωσις 38. Τὰ ἐν Αἰγύπτῳ 38. Οἱ ἀμέτοχοι 39. Μόνον τὸ Εὐαγγέλιον 46. Ἡ νεωτέρα πολυθεΐα 46. Ἀγνοίας προσποιήσις 46. Ὁ Ἀλεξανδρείας Νικόλαος Ε' 52. Ἀπολογισμὸς 53. Οἱ μεγάλοι εἰρηνοποιοὶ 53. Ἀποχαλίωσις 61. Χοροὶ καὶ φιλανθρωπία 62. Μία κυριολογία 70. Ἀπροσεξία 70. Ἡ βασιλικὴ ἐπικλήσις 78. Διακονία 78. Ὁ πανεπιστημιακὸς ναὸς 85. Ὁ Τύπος καὶ ἡ Γραφή 86. Ἀγωνία 94. Συνεχιζομένη δρᾶσις 94. Ἡ δύναμις 102. Σχόλια σχολίων 102. Λύτρον λύτης 115. Ὑπὲρ τῶν ἐν διωγμῷ 115. Ἐντελῶς ἀπαράδεικτον (τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος ἐν τῷ Κινηματογράφῳ) 115. Κακόχρηστος γνώσις 116. Σήμερον ἰδίᾳ 116. Ὁ περιπλανώμενος (οὐνίτης ἐπίσκοπος) 116. Τύπος καὶ τύπος 130. Ἦτο ἐπόμενον 130. Φληταὶ καὶ θρησκεία 131. Τὸ κῦρος τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν 131. Ὁ λησμονημένος παράγων 141. Καὶ ὑπόμνημα 141. Ἡ συζήτησις 142. Ἡ νέα μέθοδος 150. Οὐνιτὰς 159. Ἡ ἐθνικὴ παράδοσις 164. «Δὲν εἰξεύρει...» 165. Τὰ ἐν Ἰσπανίᾳ 165. Ὁ Ζήλων Εὐθύμμος 173. Τὰ σχόλια τῆς ἡμέρας 173. Ἡ δυσπολέμητος ζωτικότητα 173. Ὅ με πείσης κἄν με πείσης 181. Περὶ τὸ κῦρος τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν 181. Ἡ ῥῆσις τοῦ Βίσμαρκ 181. Ὄνος πρὸς λύραν 181. Ἡ Ἐκκλησία πρὸς τὸν λαὸν τοῦ Βόλου 191. Ὁρφανοτροφικὰ 197. Ἡ ἄλλη ὄψις 206. ἠλιβερά στατιστικὴ 207. Ὁ τύπος 219. Δεξιοὶ καὶ ἀρι-

στεροὶ 219. Ἡ «Ἀναλογία» τοῦ Butler 219. Ποίας ἠθικῆς; 220. Σπουδαιότατον ζήτημα 235. Εἰς τὴν προᾶξιν 236. Τὰ ἐν Ρωσίᾳ 236. Ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει τοῦ ρουμάνου Πατριάρχου 236. «Νὰ τιμῆσῃ» 252. Ἡ νέα «ἐπιχειρήσις» 252. Ὀλυμπιακὴ φρενίτις 253. Τὸ πρωθυπουργικὸν ἐγερτήριον 266. Ἡ Ἐκκλησία 266. Ἐπίσημος ἐκδήλωσις 266. Διὰ τοὺς νέους 266. Καὶ ἄλλη διαμαρτυρία 267. Παρανάγνωσις 267. Ἐξυγιανσις 316. Ἐπὶ τέλους! 341. Τριακονταετηρίς Ἱεράρχου (Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανοῦ) 341. Ἐκπαίδευσις καὶ θρησκεία 357. Ἐπὶ μᾶς δῆθεν ἀνεκδότου «Ἐγκυκλίου» Ἱερεμίου Β΄ 364. Τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ἐν Ἑλλάδι 364. Τὸ πρὸς τὰ ἡμέτερα ἐνδιαφέρον 365. Τὸ ὕστατον καθῆκον 382. Τὸ Α΄ συνέδριον τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας 382.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ Ἑλλάδος

Ἱ. Σύνοδος : Ἐπὶ τῷ θανάτῳ Φωτίου Κιπλόεως 14. Τὸ Α΄ Συνέδριον τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας 54. Κατάλογοι ὑποψηφίων ἱεραρχῶν 62 95. Θάνατος Ἐλευθ. Βενιζέλου 95. Χρησιμοποίησις ναῶν ὡς ἐκλογικῶν τμημάτων 96. Μήνυμα καὶ χειροτονία νέων Μητροπολιτῶν 102. Διορισμὸς Γραμματείας Ἱ. Συνόδου 103 Ἐπὶ τῇ ἀναθεώρησει τοῦ Συντάγματος 191. Καθαίρεισις ἱερέως 199. Ἡ νέα Ἱ. Σύνοδος 237. Μέρημα περὶ τιμῆς πρὸς τοὺς ἱεροκήρυκας 238. Οἱ περὶ τοῦ Καταστατικοῦ ἀναγκαστικοὶ νόμοι 285. Συνοδικὴ ἀνακοίνωσις περὶ τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ 300. Ἱδρυσις Μητροπόλεως Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος καὶ ἐκλογή Μητροπολίτου αὐτῆς 317. Λήξις τῶν ἐργασιῶν τῆς συνοδικῆς περιόδου 317. Ἐναρξίς τῆς νέας συνοδικῆς περιόδου 317 Ἱδρυσις Χριστιανικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος 318. Ἀποστολικὴ Διακονία 334. Συγγώνευσις τῆς Μητροπόλεως Ἀρδαμερίου πρὸς τὰς Θεσσαλονίκης καὶ Κασσανδρείας 357, 367. Τὰ ταξίδια τῶν Μητροπολιτῶν 357. Τὸ ἱερὸν Καθίδρυμα Τήνου 358. Ἡ διακομὴ τῶν σορῶν τῶν βασιλέων Κωνσταντίνου, Σοφίας καὶ Ὀλγας 274, 383. Περὶ τῶν ἀπολαυτῶν τῶν ἀρχιερέων 375. Ἡ διαβεβαίωσις τῶν ἀρχιερέων ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως 383. Ὁ περὶ ΟΔΕΠ καὶ ΤΑΚΕ νόμος 383, 432. Ἐκλογή βοηθῶν Ἐπισκόπων Θεσσαλονίκης καὶ Ἰωαννίνων 419.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν : Ἐγκαίνια Κατῆ. σχολείου 62. Σύνταξις ἐφημερίων Ἀρχιεπισκοπῆς 63. Τὰ φιλοπτῶχα ἐνοριακὰ ταμεία 118. Ὁρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης 118, 238, 301. Ἡ τελετὴ τῆς Ἀγάπης 132. Ὑπερ τῶν ἐν Ρωσίᾳ δοκιμαζομένων 132. Τηλεγράφημα Κυρίλλου αἰθιοπίας 132. Ἀπολογισμὸς Φιλοπτῶχου Ταμείου 135. Ἐκκλησι. μουσικὴ 191. Ἱεροκήρυξ Ἀρχιεπισκοπῆς 199. Ριζάριος Σχολῆς 238. Ἐκλογή βοηθῶν Ἐπισκόπων Ἀρχιεπισκοπῆς 317. Ἐκχώρησις τῆς Αἰγίνης εἰς τὴν Μητροπολιν Ὑδρας 317, 352. Ἐορτὴ ἁγ. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου 334. Ὁ ἀνδριάς Χρυσοστόμου Σμύρνης 343. Ἐκατονταετηρίς τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας 352. Ἱδρυσις ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ ὑποτροφίας Σμύρνης Χρυσοστόμου 358. Ὀνοματήρια Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου 366. Τὸ Α΄ ἐν Ἀθήναις Συνέδριον τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας 383. Σχολὴ Βυζ. Μουσικῆς 432.

Ἱεραὶ Μητροπόλεις : Αἰτωλο-Ἀκαρνανίας 95, 183. Ἀλεξανδρουπόλεως 40, 55. Ἀργολίδος 31, 71, 95. Ἀρδαμερίου-Γαλατίας 357, 367. Ἄρτης 238. Βεροῦσις 103. Γόρτυνος 95. Γρεβενῶν 54. Δημητριάδος 318. Δράμας-Φιλίππων 63, 160. Δρυϊνουπόλεως 54, 55, 71, 79, 117. Ἐδεσσῆς 71. Ἐλασσῶνος 117, 150. Ζακύνθου 47, 54, 71, 103, 160, 343, 367 432. Ἡλείδος 40, 95, 160, 199, 432. Θεσσαλιώτιδος 23, 47, 55, 63, 71, 87, 142, 150, 270, 301, 318. Θηβῶν-Λεβαδείας 160, 175, 183. Θήρας 63, 71, 79, 95, 96. Ἱερισσοῦ 150. Ἰωαννίνων 151, 254, 269, 419. Καλαβρυτῶν 31, 40, 117, 253. Καρυστίας 40. Καστορίας 87. Κε-

φαλληνίας 79, 142. Κίτρους 31, 71. Κοζάνης 23, 117, 286. Λαρίσσης 23, 71, 103, 335. Λευκάδος-Ἰθάκης 160. Λήμιου 222, 318. Μαντινείας-Κυνουρίας 40, 47, 87, 118, 143, 160, 199, 335, 420. Μεσσηνίας 47, 222, 269, 319. Μυτιλήνης 47, 63, 118, 160, 254, 286, 375 432. Μηθύμνης 192. Ναυπακτίας-Εὐρυτανίας 117, 318. Νευροκοπίου 95, 342. Νικοπόλεως-Πρεβέζης 87, 117. Παραμυθίας 54, 175, 183. Παροναξίας 79. Πατρῶν 64, 79, 96, 150, 183. Πολυανῆς-Κιλκισίου 103. Σερβίων-Κοζάνης 31. Σερρῶν 55, 79, 117. Σπάρτης 22, 79, 132, 174. Σύρου 95, 192, 199, 286, 318, 357, 358. Τρίκκης-Σταγῶν 39, 55, 71. Τριφυλίας-Ὀλυμπίας 174. Ὑδρας-Σπετσῶν 207 432. Φθιώτιδος 40, 55, 79, 95, 117, 143, 160, 183, 375. Φιλίππων-Νεαπολῆος 31, 95, 117. Φλωρίνης 117. Φωκίδος 71, 150, 238. Χαλκίδος 31, 47, 71.

Ἄλοιποι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησιαί.

Κωνιπόλεως : 31, 48, 96, 118, 143, 151, 183, 199, 222, 239, 255, 270, 286, 335, 358, 385, 433. — Ἀλεξανδρείας 23, 31, 49, 63, 71, 80, 87, 103, 118, 143, 175, 199, 207, 253, 301, 367, 433. — Ἀντιοχείας : 358, 433. Ἱεροσολύμων 200, — Κύπρου : 96, 222. — Ρωσίας : 15, 40, 48, 55, 87, 103, 132, 143, 175, 183, 200, 207, 222, 255, 270, 286, 302, 336, 358, 367, 384, 433. Σερβίας : 15, 23, 143, 175, 223, 255, 287, 303, 368, Ρουμανίας : 32, 55, 132, 151, 175, 200, 223, 239, 255, 270, 358. — Πολωνίας : 32, 144, 223, 358, 368. — Φιλανδίας : 104. — Ἑσθονίας 15, 55. — Λιθουανίας 23, 368. — Λεττονίας 23, 118. — Τσεχοσλοβακίας 15. — Βουλγαρίας : 32, 151, 175, 255, 303. — Ἀλβανίας 183.

ΕΤΕΡΟΔΟΞΩΝ

Ρωμαϊκῆ 15, 24, 48, 55, 80, 87, 118, 133, 151, 175, 183, 200, 207, 223, 239, 255, 267, 343, 358, 368, 375. — Ἀγγλικανισμὸς 40, 119, 151, 203, 223, 240, 303, 343, 358. — Ἀρμενικῆ 175. — Κοπτικῆ 32. — Αἰθιοπικῆ 363. Διαμαρτυρομένων 55, 63, 96, 104, 133, 151, 184, 203, 271, 303, 368 375.

ΑΛΛΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

Ἑβραϊσμὸς 24, 56. — Ἰσλαμισμὸς 134, 151, 175, 208.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Θεοφίλου Βορέα Εἰσαγωγή εἰς τὴν φιλοσοφίαν 72. Ἐπετηρίς τοῦ Φοιτητικοῦ Ὀρθολογικοῦ Συνδέσμου 1934—35 88. Oldtham Kirche, Volk und Staat 119. Ἀθαν. Καβάδα Διατί νὰ πάσχη εἰς τὴν ζῆσιν καὶ ὁ εὐσεβὴς καὶ ὁ ἀγαθός; 119. Ἰ. Δ. Φραγκούλη Ὁ Ἀπολογητικὸς τοῦ Τερτυλλιανοῦ 134. Th. Popescu Enciclica Patriarchilor ortodoxi dela 1848, 134. Δ. Ματαράγκα Ὁ ὄρκος ἀπὸ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς 144. Γεν. Σχολαρίου Ἀπαντα τὰ εὐρισκόμενα τόμ. VII, 144. Μ. Βασιλάκη Βίος ἁγ. Ἀνδρέου Ἀργέντη 223. Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος 255. Δ. Μπαλάνου Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ Κωνστ. Οἰκονόμου 256. Κ. Βαρβέρη Τὸ μάθημα τῆς Ἰστορίας 271. Δ. Μπαλάνου Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ κοινωνία 271. Θ. Κοκκινάκη Ἡ θεωρία τοῦ ἐπιστημονικοῦ Θεοῦ 287. Θ. Μεληνίκωφ Ἀπάντησις εἰς τὸ πᾶθεν ὁ Θεὸς 287. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίς τῆς Θεολογ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 1935—1936, 287. E. Kall Die Heilige Schrift für das Leben erklärt 303. Χρυσ. Δαυριώτου Ἀσματικὴ Ἀκολουθία ἁγ. Ὁρέστου Τυανέως 319. Κλ. Στρατιώτου Ἡ ποιμαντικὴ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου 310.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία :

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Κίτρους ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
- † Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

Ἑπιθύνου, Π. Σ. Μανωλέσης

Τύποις «Φοίνικος» ὁδὸς Λεοννάτου 4 ἀρ. Τηλ. 28.873